OBSAH

ŠTÚDIE

Kristína Bulková, Martin Hibký
Komparácia vybraných druhov motivácie u študentov vysokých škôl 3

František Blanár
Nezamestnanosť absolventov slovenských vysokých škôl v roku 2015 17

Mária Čikešová
Bolonský proces v Európe po roku 2010 – konsolidačná fáza (2. časť) 30

INFORMÁCIE

Mária Čikešová
Cena Slovenskej rektorskej konferencie za umenie 2016 32

Noví profesori 48

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

aktuálne číslo časopisu ACADEMIA venuje v článku *Komparácia vybraných druhov motivácie u študentov vysokých škôl* priestor problematike významnosti inštrumentálnej, poznávacej a sociálnej motivácie z pohľadu vysokoškolákov. Článok *Nezamestnanosť absolventov slovenských vysokých škôl v roku 2015* sa zameriava na prezentáciu štatistických údajov nezamestnanosti absolventov slovenských vysokých škôl za príslušný rok. V čísle uverejňujeme aj druhú časť článku zameraného na zmapovanie reformy vo vysokom školstve prostredníctvom Bolonského procesu.

Z udalostí vo vysokoškolskom prostredí prinášame informáciu z udeľovania Ceny Slovenskej rektorskej konferencie za umenie v roku 2016 a aktuálne číslo uzatvára zoznam novovymenovaných profesorov.

Prajeme vám príjemné a podnetné čítanie a všetko dobré v roku 2017

Mgr. František Blanár
zodpovedný redaktor

Kristína Bulková, Martin Hibký

Komparácia vybraných druhov motivácie u študentov vysokých škôl

Abstrakt

Príspevok sa zameriava na porovnanie vybraných druhov motivácie u študentov vysokých škôl. Podrobnejšie sa venuje dvom premenným – pohlaviu a stupňu štúdia a nachádza súvislosti medzi potrebou prestíže, motiváciou perspektívnymi cieľmi a potrebou tvorivo riešiť problémy. Porovnanie sa realizovalo s použitím induktívnych štatistických metód. Úroveň a štruktúra motivácie študentov sa zisťovala dotazníkom motivácie k učeniu. Hlavným cieľom bolo zistiť významnosť inštrumentálnej, poznávacej a sociálnej motivácie z pohľadu vysokoškolákov. Z výsledkov vyplýva, že študentov najviac motivuje potreba prestíže, vízia lepšieho zamestnania a najmenej vlastné potešenie z nadobudnutých poznatkov.

Kľúčové slová

Študenti vysokých škôl, motivácia, štatistická analýza.

Abstract

This paper is focused on the comparison of selected types of motivation among university students. More specifically it deals with two variables such as the gender and level of study and finds a link between the prestige need, prospective targets motivation and the need to solve problems creatively. Comparison was executed by using the inductive statistical methods. The structure and level of student motivation has been surveyed by a questionnaire motivation to learning. The main objective was to find out the significance of instrumental, cognitive and social motivation from the perspective of university students. The results indicate that students are motivated mostly by the need of prestige, vision of better jobs and the least by own pleasure from acquired knowledge.

Key words

University students, motivation, statistical analysis.

Úvod

Motivácia je základný faktor každej ľudskej činnosti, štúdium na vysokej škole nevynímajúc. Domnievame sa, že zvlášť v dnešnej dobe je dôležité poznať motívy, potreby a ciele, ktoré aktivujú správanie mladých ľudí v procese prípravy na budúce povolanie. V ďalšej časti sa preto venujeme preferenciám vybraných druhov motivácie (poznávacia, inštrumentálna a sociálna) u študentov vysokých škôl.

Metódy

Úroveň a štruktúru motivácie študentov sme zisťovali dotazníkom M-2. Názory respondentov boli zisťované pomocou otázok hodnotených Likertovou škálou v rozmedzí od 1 do 5, pričom vyššie číslo indikovalo silnejší súhlas s danou položkou. Každý druh motivácie bol zastúpený viacerými položkami. Celkové skóre v danom druhu motivácie sme získali vypočítaním priemeru hodnôt z Likertovej škály v danej oblasti motivácie. Výskumu vzorku tvorilo stotridsať respondentov z univerzít a vysokých škôl zo Slovenskej republiky. Medzi pohlaviami prevažovali ženy v pomere 73 % ku 27 %. Študenti prvého stupňa štúdia tvorili 77 % a študenti druhého stupňa štúdia tvorili 23 %. Respondenti boli vekovo rôznorodo štruktúrovaní, ale 88 % z nich tvorili študenti do 26 rokov.

Hypotézy

H_1: Predpokladáme, že priemerné hodnoty vybraných druhov motivácie sa u študentov vysokej školy štatisticky významne líšia. H_1 sa potvrdila.

H_2: Predpokladáme, že priemerné hodnoty vybraných druhov motivácie sa štatisticky významne líšia v skupine mužov. H_2 sa potvrdila.

H_3: Predpokladáme, že priemerné hodnoty vybraných druhov motivácie sa štatisticky významne líšia v skupine žien. H_3 sa potvrdila.

H_4: Predpokladáme, že priemerné hodnoty vybraných druhov motivácie sa štatisticky významne líšia u študentov 1. stupňa štúdia. H_4 sa potvrdila.

H_5: Predpokladáme, že priemerné hodnoty vybraných druhov motivácie sa štatisticky významne líšia u študentov 2. stupňa štúdia. H_5 sa potvrdila.

Výsledky

Všetky hypotézy boli overené prostredníctvom induktívnych štatistických metód.

Verifikácia hypotézy H_1

Na verifikáciu prvej hypotézy bolo potrebné porovnať medzi sebou tri súbory dát. Zaujímalo nás, či sa štatisticky významne odlišujú priemery dosiahnuté v sledovaných druhoch motivácie u všetkých 130 respondentov. Keďže ide o tri súbory, uskutočnili sme viacvýberové porovnanie, ktoré možno realizovať, napríklad jednofaktorovou analýzou rozptylu. Prvou podmienkou pre jej použitie je overenie normality vo všetkých troch výberoch. Normalitu sme otestovali Shapiro-Wilkovým testom.

Tabuľka 1 Test normality pre priemery jednotlivých druhov motivácie

Shapiro-Wilkov test	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
W	0,955842	0,891951	0,902285
p-value	**0,000327**	**$2{,}96.10^{-8}$**	**$1{,}02.10^{-7}$**
alpha	0,05	0,05	0,05
normal	**no**	**no**	**no**

Keďže hodnota pravdepodobnosti *p* je vo všetkých troch prípadoch menšia ako hodnota spoľahlivosti *α*, test preukázal, že súbory nie sú normálne rozdelené. Preto sme na ďalšie porovnanie rozdielov v skupinách použili neparametrickú náhradu jednofaktorovej analýzy rozptylu a to Kruskal-Wallisov test. Jeho výsledky sú zhrnuté v *tabuľke 2*.

Tabuľka 2 Kruskal-Wallisov test pre porovnanie rozdielu medzi druhmi motivácie

	Priemer – poznávacia motivácia	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
median	3,375	4	4,25
p-value	**$1{,}64.10^{-17}$**		
alpha	0,05		
sig	yes		

Hodnota pravdepodobnosti je p ($1{,}64.10^{-17}$) < α (0,05), test preukázal signifikantný rozdiel medzi niektorými druhmi motivácie. Preto je potrebné v ďalšom kroku zistiť, medzi ktorými podskupinami je štatisticky významný rozdiel. Keďže rozsah bol vo všetkých podskupinách rovnaký, na porovnanie rozdielov sme použili Némenyiho metódu. Výsledky sú zhrnuté v *tabuľke 3*.

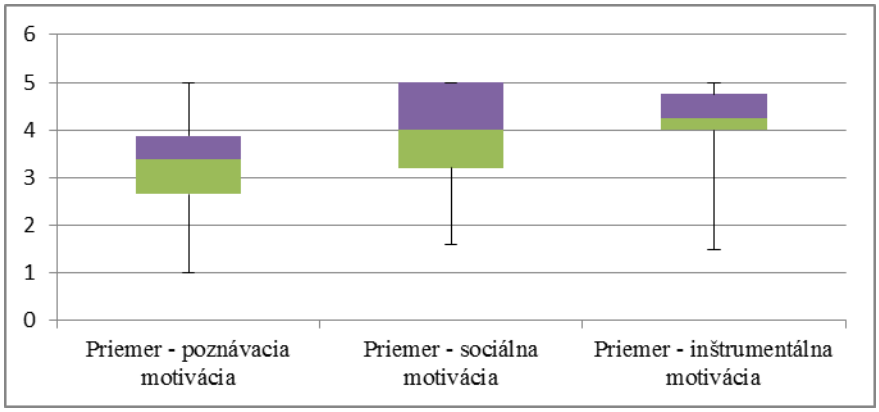
Tabuľka 3 Výsledky Némenyiho metódy pre porovnanie rozdielov v podskupinách

Priemer muži aj ženy	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*
Priemer – poznávacia motivácia	-	-
Priemer – sociálna motivácia	**8,89**	-
Priemer – inštrumentálna motivácia	**11,93**	3,04

Kritická hodnota je 3,314. Ak vypočítaná štatistická hodnota prekračuje kritickú $q_{stat} > q_{krit}$ *medzi porovnávaným podskupinami existuje štatisticky významný rozdiel.*

Ako vidieť z tabuľky, štatisticky významný rozdiel je medzi poznávacou a sociálnou motiváciou, a taktiež medzi poznávacou a inštrumentálnou motiváciou, pričom v oboch prípadoch poznávacia motivácia dosiahla signifikantne nižšie skóre. Sociálna a inštrumentálna motivácia sa štatisticky významne nelíšia. Tento výsledok je viditeľný aj v *grafe 1*.

Graf 1 Komparácia sledovaných druhov motivácie u vysokoškolákov

Testom sme preukázali, že štatisticky významný rozdiel existuje medzi 1 a 2 podskupinou a zároveň medzi 1 a 3 podskupinou. Druhá a tretia podskupina sa signifikantne nelíšia. Preto konštatujeme, že poznávacia motivácia získala štatisticky významne nižšie priemerné skóre v porovnaní so sociálnou a inštrumentálnou motiváciou, ktoré hodnotili respondenti vyššie. Toto zistenie je veľmi zaujímavé, pretože u vysokoškolákov by sme očakávali, že ich bude najviac motivovať práve túžba po poznaní.

Verifikácia hypotézy H_2

Na verifikáciu hypotézy 2 bolo potrebné porovnať medzi sebou tri súbory dát. Zaujímalo nás, či sa štatisticky významne odlišujú priemery dosiahnuté v sledovaných druhoch motivácie u študentov mužského pohlavia. Keďže ide o tri súbory, opäť sme uskutočnili viacvýberové porovnanie, ktoré možno realizovať, napríklad jednofaktorovou analýzou rozptylu. Ale prvou podmienkou pre jej použitie je overenie normality vo všetkých troch výberoch. Normalitu sme otestovali Shapiro-Wilkovým testom.

Tabuľka 4 Test normality pre priemery jednotlivých druhov motivácie v skupine mužov

Shapiro-Wilkov test	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
W	0,941359	0,881133	0,822954
p-value	**0,061558**	**0,001278**	**$05{,}94.10^{-05}$**
alpha	0,05	0,05	0,05
normal	**yes**	**no**	**no**

Ako uvádzame v *tabuľke 4* hodnota pravdepodobnosti *p* je v dvoch prípadoch menšia ako hodnota spoľahlivosti α a v prvom prípade tesne nad hranicou 0,05. Test preukázal, že najmenej dva súbory nie sú normálne rozdelené. Preto sme na ďalšie porovnanie rozdielov v skupinách použili neparametrickú náhradu jednofaktorovej analýzy rozptylu a to Kruskal-Wallisov test.

Tabuľka 5 Porovnanie rozdielov medzi druhmi motivácie v skupine mužov Kruskal-Wallisovým testom

	Priemer – poznávacia motivácia	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
median	3,25	4	4,25
p-value	**$1{,}15.10^{-06}$**		
alpha	0,05		
sig	yes		

Ako vidíme v *tabuľke 5* hodnota pravdepodobnosti je p ($1{,}15.10^{-06}$) < α (0,05). Test preukázal signifikantný rozdiel medzi niektorými druhmi motivácie. Ďalej sme zisťovali, medzi ktorými podskupinami motivácie (poznávacia, sociálna, inštrumentálna) existuje štatisticky významný rozdiel. Na porovnanie podskupín s rovnakým rozsahom sme pri Kruskal-Wallisovom teste použili Némenyiho metódu. Jej výsledky uvádzame v *tabuľke 6*.

Tabuľka 6 Výsledky Némenyiho metódy pre porovnanie rozdielov v skupine mužov

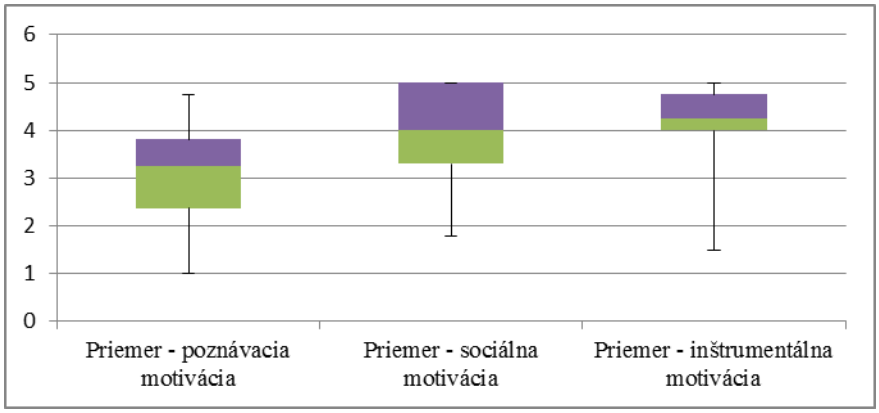
Priemer muži	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*
Priemer – poznávacia motivácia	-	-
Priemer – sociálna motivácia	**5,39**	-
Priemer – inštrumentálna motivácia	**7,05**	no

Kritická hodnota je 3,314. Ak vypočítaná štatistická hodnota prekračuje kritickú $q\text{-}_{stat} > q_{krit}$ *medzi porovnávanými podskupinami existuje štatisticky významný rozdiel.*

Ako vidieť v *tabuľke* 6, v skupine mužov sme zaznamenali štatisticky významný rozdiel medzi poznávacou a ďalšími dvomi sledovanými motiváciami. Poznávacia motivácia získala štatisticky významne nižšie skóre v porovnaní so sociálnou a inštrumentálnou motiváciou.

Výsledok štatistického testovania vybraných druhov motivácie v skupine mužov uvádzame pre lepšiu prehľadnosť aj v grafickej podobe.

Graf 2 Komparácia vybraných druhov motivácie v skupine mužov

Verifikácia hypotézy H_3

Na verifikáciu hypotézy 3 bolo potrebné porovnať medzi sebou tri súbory dát. Zaujímalo nás, či sa štatisticky významne odlišujú priemery dosiahnuté v sledovaných druhoch motivácie u študentiek ženského pohlavia. Keďže ide o tri súbory, opäť sme uskutočnili viacvýberové porovnanie, ktoré možno realizovať, napríklad jednofaktorovou analýzou rozptylu. Ale prvou podmienkou pre jej použitie je overenie normality vo všetkých troch výberoch. Normalitu sme otestovali Shapiro-Wilkovým testom.

Tabuľka 7 Test normality pre priemery jednotlivých druhov motivácie v skupine žien

Shapiro-Wilkov test	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
W	0,962518	0,893342	0,928503
p-value	**0,008098**	**$1{,}19.10^{-06}$**	**$6{,}33.10^{-05}$**
alpha	0,05	0,05	0,05
normal	**no**	**no**	**no**

Hodnota pravdepodobnosti *p* je vo všetkých troch prípadoch menšia ako hodnota spoľahlivosti *α*. Test preukázal, že súbory nie sú normálne rozdelené. Preto sme na ďalšie porovnanie rozdielov v skupine žien použili neparametrickú náhradu jednofaktorovej analýzy rozptylu a to Kruskal-Wallisov test. Jeho výsledky uvádzame v *tabuľke 8*.

Tabuľka 8 Porovnanie rozdiel medzi druhmi motivácie v skupine žien Kruskal-Wallisovým testom

	Priemer – poznávacia motivácia	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
median	3,375	4	4,25
p-value	**$1{,}29.10^{-11}$**		
alpha	0,05		
sig	yes		

Keďže hodnota pravdepodobnosti je p ($1{,}29.10^{-11}$) < α (0,05), test preukázal signifikantný rozdiel medzi niektorými druhmi motivácie. V ďalšom kroku sme preto zisťovali, medzi ktorými podskupinami motivácie (poznávacia, sociálna, inštrumentálna) sa preukáže štatisticky významný rozdiel. Pri porovnaní podskupín s rovnakým rozsahom sme použili Némenyiho metódu. Jej výsledky prezentujeme v *tabuľke 9*.

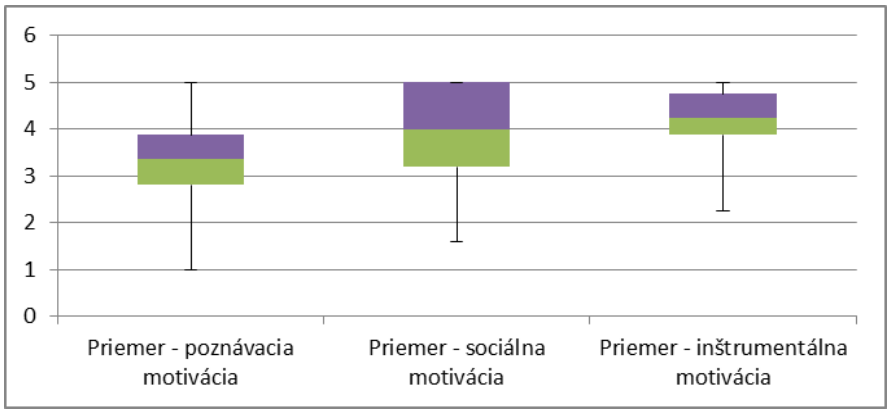
Tabuľka 9 Výsledky Némenyiho metódy pre porovnanie rozdielov v skupine žien

Priemer ženy	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*
Priemer – poznávacia motivácia	-	-
Priemer – sociálna motivácia	**7,11**	-
Priemer – inštrumentálna motivácia	**9,63**	no

Kritická hodnota je 3,314. Ak vypočítaná štatistická hodnota prekračuje kritickú $q\text{-}_{stat} > q_{krit}$ *medzi porovnávaným podskupinami existuje štatisticky významný rozdiel.*

Ako vidíme v *tabuľke 9*, štatisticky významný rozdiel je medzi poznávacou a ďalšími dvomi sledovanými motiváciami. Poznávacia motivácia získala štatisticky významne nižšie skóre v porovnaní so sociálnou a inštrumentálnou motiváciou. Tento výsledok je viditeľný aj v *grafe 3*.

Graf 3: Komparácia vybraných druhov motivácie v podskupine

Verifikácia hypotézy H_4

Na verifikáciu hypotézy 4 bolo potrebné porovnať medzi sebou tri súbory dát. Zaujímalo nás, či sa štatisticky významne odlišujú priemery dosiahnuté v sledovaných druhoch motivácie u študentov v prvom stupni štúdia, teda v bakalárskom stupni. Keďže sa išlo o tri súbory, opäť sme uskutočnili viacvýberové porovnanie, ktoré možno realizovať, napríklad jednofaktorovou analýzou rozptylu. Ale prvou podmienkou pre jej použitie je overenie

normality vo všetkých troch výberoch. Normalitu sme otestovali Shapiro-Wilkovým testom.

Tabuľka 10 Test normality pre priemery jednotlivých druhov motivácie v prvom stupni štúdia

Shapiro-Wilkov test	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
W	0,962471	0,884203	0,924896
p-value	**0,006057**	**$2{,}75.10^{-07}$**	**$2{,}58.10^{-05}$**
alpha	0,05	0,05	0,05
normal	**no**	**no**	**no**

Hodnota pravdepodobnosti *p* je vo všetkých troch prípadoch menšia ako hodnota spoľahlivosti *α*. Test preukázal, že súbory nie sú normálne rozdelené. Preto sme na ďalšie porovnanie rozdielov v bakalárskom stupni štúdia použili neparametrickú náhradu jednofaktorovej analýzy rozptylu a to Kruskal-Wallisov test. Jeho výsledky uvádzame v *tabuľke 11*.

Tabuľka 11 Kruskal-Wallisov test pre porovnanie rozdiel medzi druhmi motivácie v prvom stupni štúdia

	Priemer – poznávacia motivácia	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
median	3,375	4,2	4,25
p-value	**$3{,}34.10^{-15}$**		
alpha	0,05		
sig	yes		

Keďže hodnota pravdepodobnosti je p ($3{,}34.10^{-15}$) < α (0,05), test preukázal signifikantný rozdiel medzi niektorými druhmi motivácie u študentov v bakalárskom stupni štúdia. Ďalej sme zisťovali, medzi ktorými podskupinami motivácie (poznávacia, sociálna, inštrumentálna) existuje štatisticky významný rozdiel u študentov v bakalárskom stupni štúdia. Na porovnanie rozdielov pri rovnakom rozsahu podskupín sme použili Némenyiho metódu. Jej výsledky uvádzame v *tabuľke 12*.

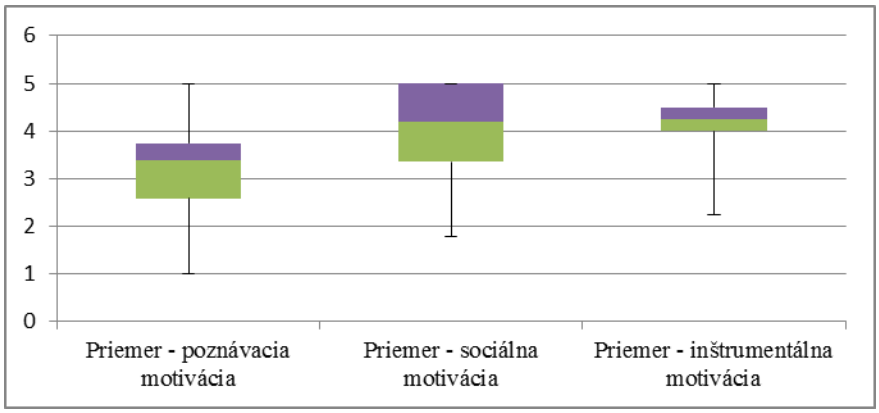
Tabuľka 12 Výsledky Némenyiho metódy pre porovnanie rozdielov v prvom stupni štúdia

Priemer v prvom stupni štúdia	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*
Priemer – poznávacia motivácia	-	
Priemer – sociálna motivácia	**9,06**	-
Priemer – inštrumentálna motivácia	**10,69**	no

Kritická hodnota je 3,314. Ak vypočítaná štatistická hodnota prekračuje kritickú $q\text{-}_{stat} > q_{krit}$ *medzi porovnávaným podskupinami existuje štatisticky významný rozdiel.*

Ako vidieť z tabuľky v bakalárskom stupni štúdia sme zaznamenali štatisticky významný rozdiel medzi poznávacou a ďalšími dvomi sledovanými motiváciami. Poznávacia motivácia získala štatisticky významne nižšie skóre v porovnaní so sociálnou a inštrumentálnou motiváciou. Výsledok uvádzame aj v *grafe 4.*

Graf 4: Komparácia vybraných druhov motivácie u študentov v bakalárskom stupni štúdia

Verifikácia hypotézy H_5

Na verifikáciu piatej hypotézy bolo potrebné porovnať medzi sebou tri súbory dát. Zaujímalo nás, či sa štatisticky významne odlišujú priemery dosiahnuté v sledovaných druhoch motivácie u študentov v druhom stupni štúdia – v inžinierskom a v magisterskom. Keďže sa ide o tri súbory, opäť sme uskutočnili viacvýberové porovnanie, ktoré možno realizovať, napríklad jednofaktorovou analýzou rozptylu. Ale prvou podmienkou pre jej použitie je

overenie normality vo všetkých troch výberoch. Normalitu sme teda otestovali Shapiro-Wilkovým testom.

Tabuľka 13 Test normality pre priemery jednotlivých druhov motivácie u študentov v druhom stupni štúdia

Shapiro-Wilkov test	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
W	0,862999	0,906344	0,812892
p-value	**0,001175**	**0,012048**	**0,000114**
alpha	0,05	0,05	0,05
normal	**no**	**no**	**no**

Ako vidíme v *tabuľke 13* hodnota pravdepodobnosti *p* je vo všetkých troch prípadoch menšia ako hodnota spoľahlivosti *α*, test preukázal, že súbory nie sú normálne rozdelené. Preto sme v ďalšej časti na porovnanie rozdielov v skupinách použili neparametrickú náhradu jednofaktorovej analýzy rozptylu a to Kruskal-Wallisov test.

Tabuľka 14 Kruskal-Wallisov test pre porovnanie rozdiel medzi druhmi motivácie v druhom stupni štúdia

	Priemer – poznávacia motivácia	*Priemer – sociálna motivácia*	*Priemer – inštrumentálna motivácia*
median	3,75	3,6	4,5
p-value	**0,00091**		
alpha	0,05		
sig	yes		

Hodnota pravdepodobnosti je p (0,00091) < α (0,05). Test preukázal signifikantný rozdiel medzi niektorými druhmi motivácie u študentov v druhom stupni štúdia. Ďalej sme zisťovali, medzi ktorými podskupinami motivácie (poznávacia, sociálna, inštrumentálna) existuje štatisticky významný rozdiel u študentov v magisterskom, respektíve inžinierskom stupni štúdia. Na porovnanie podskupín s rovnakým rozsahom sme pri Kruskal-Wallisovom teste použili Némenyiho metódu. Výsledky sú zhrnuté v *tabuľke 15*.

Tabuľka 15 Výsledky Némenyiho metódy pre porovnanie rozdielov v druhom stupni štúdia

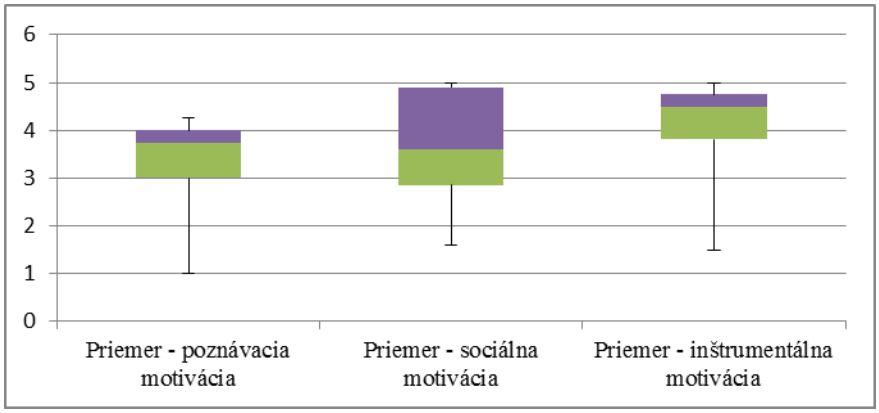
Priemer v prvom stupni štúdia	*Priemer – poznávacia motivácia*	*Priemer – sociálna motivácia*
Priemer – poznávacia motivácia	-	
Priemer – sociálna motivácia	**no**	-
Priemer – inštrumentálna motivácia	**5,21**	**3,35**

Kritická hodnota je 3,314. Ak vypočítaná štatistická hodnota prekračuje kritickú $q\text{-}_{stat} > q_{krit}$ *medzi porovnávaným podskupinami existuje štatisticky významný rozdiel.*

Ako vidieť z tabuľky v druhom stupni štúdia sme zaznamenali štatisticky významný rozdiel medzi poznávacou a inštrumentálnou motiváciou. Poznávacia motivácia získala štatisticky významne nižšie skóre v porovnaní s inštrumentálnou motiváciou. U študentov v druhom stupni štúdia existuje taktiež štatisticky významný rozdiel medzi sociálnou a inštrumentálnou motiváciou. Sociálna motivácia získala štatisticky významne nižšie skóre v porovnaní s inštrumentálnou motiváciou. Medzi poznávacou a sociálnou motiváciou neexistuje štatisticky významný rozdiel.

Výsledok štatistického testovania vybraných druhov motivácie v druhom stupni štúdia uvádzame pre lepšiu prehľadnosť aj v grafickej podobe.

Graf 5 Komparácia vybraných druhov motivácie u študentov v druhom stupni štúdia

Záver

Z výsledkov vyplýva, že u vysokoškolských študentov je spomedzi troch druhov motivácie najmenej preferovaná poznávacia motivácia. Štatisticky väčšiu významnosť študenti prisudzujú sociálnej a inštrumentálnej motivácii. Uvedené zistenie sa potvrdilo aj v sledovanej premennej pohlavie a to v oboch skúmaných populáciách (muži, ženy). Muži aj ženy preferujú sociálnu a inštrumentálnu motiváciu pred poznávacou. Vybrané druhy motivácie sme porovnávali aj z hľadiska premennej: stupeň štúdia (bakalársky a magisterský, resp. inžiniersky). Štatisticky zaujímavé zistenia sme zaznamenali v druhom stupni štúdia, kde u študentov prevláda inštrumentálna motivácia. Poznávacia i sociálna dosiahli v porovnaní s ňou štatisticky významne nižšie skóre.

Zistenia nám naznačujú, že študenti študujú predovšetkým pre vonkajšiu motiváciu. Radosť, potešenie a presvedčenie o význame vysokoškolského štúdia pre osobný rozvoj nie sú hlavnými zdrojmi motivácie našich probandov. Práve naopak, univerzitné štúdium predstavuje nástroj, ktorým sa mladí ľudia usilujú získať v prvom rade titul a očakávanie neskorších výhod, napríklad úspešné zamestnanie, sociálny obdiv. Štúdium na vysokej škole sa pre našich respondentov stáva predovšetkým nástrojom na dosiahnutie vonkajších motivačných činiteľov, ktorými môžu byť spoločenský prospech a s ním spájané prestížne zamestnanie, vidina finančného ocenenia, vysoký životný štandard, postavenie, uznanie v spoločnosti. Naše zistenia podporuje aj výskum Kohútovej a Almášiovej (2016, s. 97), ktoré zistili, že u vysokoškolákov Katolíckej univerzity dominovali faktory vonkajšej motivácie ako nenáročnosť a bezplatnosť štúdia, absencia prijímacích skúšok, blízkosť univerzity k miestu bydliska, tendencia získať vysokoškolský titul.

V niektorých situáciách dominuje aj negatívna motivácia, ktorou je snaha vyhnúť sa pracovným povinnostiam a predĺžiť si obdobie „bezstarostnej mladosti“ v rodičovskom dome. Jednou z možností ako to dosiahnuť je vysokoškolské štúdium.

Klein zdôrazňuje, že (2006) v súvislosti so štúdiom je nevyhnutná aj vnútorná motivácia, pretože podnet prichádza priamo z osobnosti jednotlivca a on sám vynakladá úsilie a aktivitu pri riešení rôznych situácií a nadobúdaní skúseností. Musíme poznamenať, že vzhľadom na vývinové obdobie a úlohy, ktoré sa s ním spájajú je orientácia na vonkajšie motivačné stimuly prirodzená a aj potrebná. Netreba zabúdať na skutočnosť, že vyšší výkon síce dosiahneme, ale zvyčajne len krátkodobo. Preto si myslíme, že je potrebné, aby sa v študentoch podporovala aj vnútorná motivácia, respektíve skutočná osobnostná predispozícia na výkon povolania. Tu kladieme dôraz práve na vplyv rodičovských autorít a ich primeraných, či neprimeraných očakávaní na ich dieťa. V neposlednom rade na školské inštitúcie, aby objavovali v mladých ľuďoch nielen vedomosti, ale aj ich osobnostný potenciál.

Literatúra

KOHÚTOVÁ, Katarína – ALMÁŠIOVÁ, Angela. Vnútorná a vonkajšia motivácia k štúdiu sociálnej práce a k štúdiu na Katolíckej univerzite. In Alumni. Ružomberok : Verbum, 2016. s. 83-98. ISBN 978-80-561-0335-7

KLEIN, Vladimír. *Motivácia k celoživotnému vzdelávaniu*. Žilina : Euroformes, 2006. 60 s. ISBN 80-8926-607-X

MARKECHOVÁ, Dagmar – STEHLÍKOVÁ, Beáta – TIRPÁKOVÁ, Anna. *Štatistické metódy a ich aplikácie.* Nitra: Fakulta prírodných vied UKF v Nitre, 2011. s. 316. ISBN 978-80-8094-807-8

Mgr. Kristína Bulková, PhD.
Ing. Martin Hibký, PhD.

František Blanár

Nezamestnanosť absolventov slovenských vysokých škôl v roku 2015

Abstrakt

Mať prehľad o reálnom uplatnení vysokoškolských absolventov na trhu práce predstavuje jeden z faktorov, ktoré môžu vplývať na výber študovaného odboru, prípadne konkrétnej vysokej školy u potencionálnych študentov. Príspevok predkladá prehľad štatistických údajov evidovanej nezamestnanosti absolventov slovenských vysokých škôl za rok 2015. Zameriava sa na absolventskú mieru nezamestnanosti z hľadiska ukončeného stupňa terciárneho vzdelania, skupiny študijných odborov a vysokej školy.

Kľúčové slová

Nezamestnanosť absolventov slovenských vysokých škôl, miera absolventskej nezamestnanosti.

Abstract

A real overview of the situation of graduates on the labor market is one of the factors that can influence the future selection of the study field, or a particular HEI by potential students. This paper presents an overview of the statistical data of registered unemployment of graduates of Slovak HEIs for the year 2015. Main focus is on graduate unemployment rate in terms of a tertiary level of education, main group of study fields and studied HEI.

Keywords

Unemployment of graduates of slovak HEIs, graduates unemployment rate.

V rokoch 2014 a 2015 úspešne ukončilo terciárne vzdelávanie na jednom z troch stupňoch celkovo 82 496 absolventov, pričom prvý stupeň absolvovalo 41 504, druhý 38 556 a tretí 2 436 absolventov. Zatiaľ čo v pri absolventoch prvého stupňa je výrazný predpoklad, že absolvent bude pokračovať vo svojich štúdiách na druhom stupni, absolventi druhého stupňa už prevažnej väčšine prípadov vstupujú na trh práce. Príspevok sa nesnaží o hĺbkovú analýzu príčin a štruktúry absolventskej nezamestnanosti, ale skôr sa zameriava na prezentáciu štatistických údajov tak, aby načrtol základný obraz nezamestnanosti absolventov

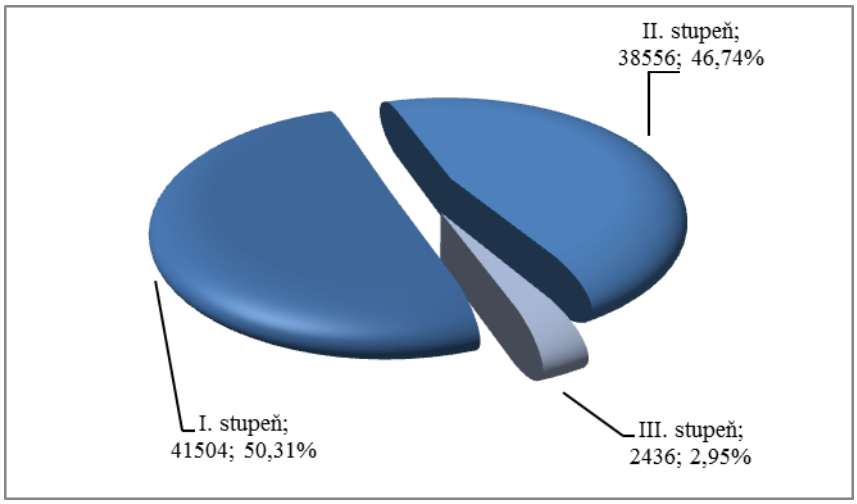
slovenských vysokých škôl. Na tomto mieste je nevyhnutné podotknúť, že vyššia miera nezamestnanosti nemusí nevyhnutne detekovať nižšiu úroveň vzdelávacieho procesu na konkrétnych vysokých školách/v skupinách odborov, ale môže byť pod nimi podpísaná aj miera dopytu po absolventoch konkrétnych odborov na regionálnej úrovni.

Štruktúra nezamestnanosti absolventov terciárneho vzdelávania

K 31. 12. 2015 evidoval ÚPSVaR (po vyčistení údajov) celkovo 5 092 uchádzačov o zamestnanie – čerstvých absolventov slovenských vysokých škôl. V porovnaní so stavom v roku 2014 bol z tejto kategórie zaznamenaný 19,60 % pokles počtu evidovaných nezamestnaných, čo predstavuje v absolútnych číslach pokles 1 241 uchádzačov o zamestnanie spomedzi absolventov vysokých škôl pri medziročnom poklese počtu absolventov o 8,51 % v porovnaní s rokom 2014.

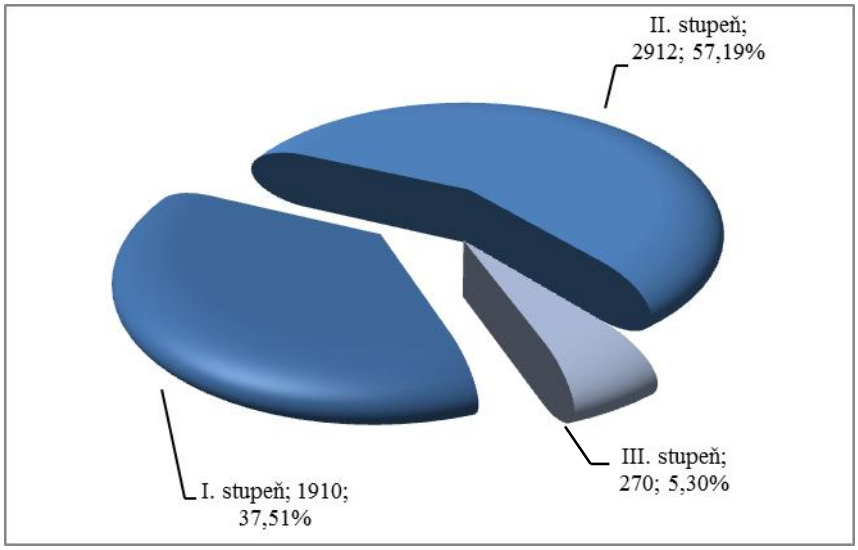
Ako sme už v úvode spomenuli, z celkového počtu 82 496 absolventov, bola viac ako polovica (50,31 %/41 504) absolventov prvého stupňa. Absolventov druhého stupňa bolo 38 556 (46,74 %) a tretí stupeň terciárneho vzdelávania v danom období úspešne ukončilo 2 436 (2,95 %) absolventov.

Graf 1 Štruktúra absolventov vysokej školy podľa ukončeného stupňa terciárneho vzdelania

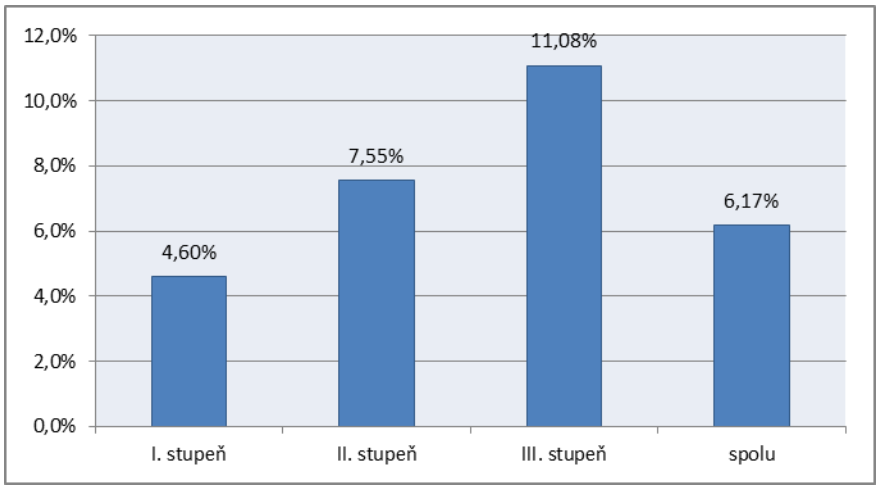
K dátumu 31. 12. 2015 úrady práce evidovali 1 910 uchádzačov o zamestnanie spomedzi absolventov prvého stupňa terciárneho vzdelávania. Z celkového počtu evidovaných nezamestnaných absolventov vysokoškolského štúdia to predstavovalo 37,51 %. Táto skupina absolventov mala celkovo najnižšiu mieru nezamestnanosti (4,60 %), čo je vo veľkej miere zapríčinené faktom, že výrazný podiel absolventov prvého stupňa pokračuje ďalej v štúdiu na druhom stupni vysokej školy.

Graf 2 Štruktúra evidovaných nezamestnaných absolventov vysokej školy podľa ukončeného stupňa štúdia

Najväčší počet evidovaných nezamestnaných bol zo skupiny absolventov druhého stupňa terciárneho vzdelávania (2 912/57,19 % z celkového počtu evidovaných nezamestnaných absolventov vysokej školy) a absolventská miera nezamestnanosti tejto skupiny absolventov dosiahla v roku 2015 hodnotu 7,55 %. Úrady práce v roku 2015 evidovali okrem toho ešte 270 uchádzačov o prácu spomedzi absolventov tretieho stupňa terciárneho vzdelávania. Ich absolventská miera nezamestnanosti síce dosiahla úroveň 11,08 %, ale táto hodnota je výrazne ovplyvnená celkovo výrazne nižším počtom absolventov na tomto stupni štúdia. Celková miera nezamestnanosti absolventov slovenských vysokých škôl dosiahla v roku 2015 hodnotu 6,17 %, čo predstavovalo pokles o 1,29 percentuálneho bodu v porovnaní so stavom v roku 2014.

Graf 3 Absolventská miera nezamestnanosti podľa stupňa vysokoškolského vzdelania

Z celkového počtu 82 496 absolventov všetkých stupňov terciárneho vzdelávania bol najvyšší počet v skupine odborov spoločenské vedy, nauky a služby I (24 018, čo predstavovalo podiel 29,11 % z celkového počtu absolventov). Nasledovali absolventi zo skupiny odborov spoločenské vedy, nauky a služby II (21 080/25,55 %). Absolventi z týchto dvoch skupín odborov teda predstavovali viac ako polovicu (54,67 %) všetkých absolventov terciárneho vzdelávania za roky 2014 a 2015.

Tabuľka 1 Absolútne počty absolventov terciárneho vzdelávania v rokoch 2014 a 2015

Skupina odborov	I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň	Spolu
Prírodné vedy	2488	2075	456	5019
Technické vedy a nauky I	6104	5843	455	12402
Technické vedy a nauky II	3118	3089	236	6443
Poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a nauky	1376	1534	115	3025
Zdravotníctvo	2395	3079	186	5660
Spoločenské vedy, nauky a služby I	12042	11534	442	24018
Spoločenské vedy, nauky a služby II	11627	9059	394	21080
Vedy a nauky o kultúre a umení	1205	1156	137	2498
Vojenské a bezpečnostné vedy a nauky	1149	1187	15	2351
Spolu	41504	38556	2436	82496

Absolventi zo skupín spoločenských vied, náuk a služieb mali dominantné postavenie pri prvom a druhom stupni, avšak pri treťom stupni mali výraznejšie zastúpenie absolventi zo skupiny odborov prírodné vedy (456/18,72 %) a technické vedy a náuky I (455/18,68 %).

Najmenej početnou skupinou boli na prvom a treťom stupni absolventi zo skupiny odborov vojenské a bezpečnostné vedy a náuky (prvý stupeň 2,77 % a tretí stupeň 0,62 %). Na druhom stupni boli najmenej zastúpení absolventi zo skupiny vedy a náuky o kultúre a umení (3,00 %).

Tabuľka 2 Absolútne počty evidovaných nezamestnaných podľa stupňa vysokoškolského vzdelania a vyštudovanej skupiny odborov

Skupina odborov	I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň
Prírodné vedy	121	163	40
Technické vedy a náuky I	146	288	28
Technické vedy a náuky II	95	210	24
Poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	70	159	15
Zdravotníctvo	109	86	3
Spoločenské vedy, náuky a služby I	594	1025	91
Spoločenské vedy, náuky a služby II	653	747	46
Vedy a náuky o kultúre a umení	47	72	12
Vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	75	162	11
Spolu	1910	2912	270

Z univerzít mala v rokoch 2014 a 2015 najvyšší počet absolventov na všetkých stupňoch Univerzita Komenského (spolu 12 137, I. stupeň 5 081, II. stupeň 6 474 a III. stupeň 582 absolventov), za ktorou nasledovala Slovenská technická univerzita (spolu 8 263, I. stupeň 4 016, II. stupeň 3 918 a III. stupeň 329 absolventov) a tretí najvyšší počet absolventov mala Technická univerzita Košice (spolu 6 727, I. stupeň 3 089, II. stupeň 3 436 a III. stupeň 202 absolventov).

Výrazné postavenie v príprave vysokoškolských absolventov pre trh práce mala aj Ekonomická univerzita (spolu 5 583 absolventov, z toho na I. stupni 2 556, na II. stupni 2 934 a na III. stupni 93 absolventov). Viac ako päťtisíc absolventov mali Univerzita Konštantína Filozofa (5 163) a Žilinská univerzita (5 130 absolventov).

Naopak, najnižší počet absolventov mala Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií (16), pričom všetci boli absolventmi I. stupňa terciárneho vzdelávania. Podrobný prehľad absolútnych početností absolventov za jednotlivé slovenské vysoké školy podľa stupňa dosiahnutého vzdelania je uvedený v *tabuľke 3*.

Tabuľka 3 Absolútne počty absolventov slovenských vysokých škôl v rokoch 2014 a 2015

Vysoká škola	I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň	Spolu
UNIVERZITA KOMENSKÉHO	5081	6474	582	12137
SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA	4016	3918	329	8263
TECHNICKÁ UNIVERZITA KOŠICE	3089	3436	202	6727
EKONOMICKÁ UNIVERZITA	2556	2934	93	5583
UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA	2714	2358	91	5163
ŽILINSKÁ UNIVERZITA	2692	2265	173	5130
UNIVERZITA MATEJA BELA	2539	1997	133	4669
PREŠOVSKÁ UNIVERZITA	2737	1715	97	4549
SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNI-VERZITA	2280	2134	123	4537
UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA	1540	1947	151	3638
UNIVERZITA sv. CYRILA A METODA	1790	1129	34	2953
TRNAVSKÁ UNIVERZITA	1310	1350	63	2723
KATOLÍCKA UNIVERZITA	1768	798	66	2632
TECHNICKÁ UNIVERZITA ZVOLEN	929	923	72	1924
PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA	853	761	44	1658
VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE sv. ALŽBETY	971	572	2	1545
TRENČIANSKA UNIVERZITA ALEXANDRA DUBČEKA	931	550	36	1517
VYSOKÁ ŠKOLA BEZPEČNOSTNÉHO MANAŽÉRSTVA	477	624	0	1101
UNIVERZITA J. SELYEHO	532	455	10	997
VYSOKÁ ŠKOLA MÚZICKÝCH UMENÍ	343	321	36	700
UNIVERZITA VETERINÁRSKEHO LEKÁRSTVA A FARMÁCIE	127	520	27	674
VYSOKÁ ŠKOLA EKONÓMIE A MANAŽMENTU VEREJNEJ SPRÁVY	327	213	0	540
SLOVENSKÁ ZDRAVOTNÍCKA UNIVERZITA	402	114	22	538
AKADÉMIA POLICAJNÉHO ZBORU	262	210	0	472
VYSOKÁ ŠKOLA VÝTVARNÝCH UMENÍ	160	175	29	364
AKADÉMIA UMENÍ	187	153	21	361
VYSOKÁ ŠKOLA V SLÁDKOVIČOVE	167	186	0	353

Pokračovanie tabuľky 3

Vysoká škola	I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň	Spolu
VYSOKÁ ŠKOLA MEDZINÁRODNÉHO PODNIKANIA ISM SLOVAKIA	276	48	0	324
VYSOKÁ ŠKOLA MANAŽMENTU	131	104	0	235
STREDOEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA	107	66	0	173
DUBNICKÝ TECHNOLOGICKÝ INŠTITÚT	30	99	0	129
BRATISLAVSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA LIBERÁLNYCH ŠTÚDIÍ	16	0	0	16
Spolu	41504	38556	2436	82496

V absolútnom počte evidovaných nezamestnaných absolventov dominovala, z pochopiteľných dôvodov, Univerzita Komenského (spolu 448 nezamestnaných), nasledovaná Prešovskou univerzitou (387 nezamestnaných) a Univerzitou Konštantína Filozofa (378 nezamestnaných). Slovenská technická univerzita sa s 216 evidovanými nezamestnanými umiestnila z hľadiska absolútnych početností nezamestnaných absolventov až na desiatom mieste a Technická univerzita na štvrtom mieste s 365 evidovanými nezamestnanými absolventmi. Podrobnejšie údaje sú uvedené v *tabuľke 4*. Tu je však nevyhnutné podotknúť, že uvedený „rebríček“ nič nevypovedá o skutočnej kvalite a zamestnateľnosti absolventov jednotlivých vysokých škôl, ale má čisto informačný charakter. Určitý obraz zamestnateľnosti absolventov vysokých škôl si môžeme urobiť na základe absolventskej miery nezamestnanosti (ktorej sa venujeme nižšie), avšak aj v tomto prípade je potrebné mať na zreteli, že uvedený údaj nemusí úplne reflektovať skutočnú kvalitu vzdelávania v jednotlivých školách, ale môže byť vo veľkej miere ovplyvnený reálnou ponukou pracovných príležitostí v jednotlivých regiónoch, ako aj (ne)ochotou absolventov pracovať v oblasti mimo vyštudovaného odboru, prípadne na pozíciách vyžadujúcich nižší stupeň dosiahnutého vzdelania, ako je ich vyštudovaný.

Tabuľka 4 Absolútne počty evidovaných nezamestnaných podľa vysokej školy a ukončeného stupňa štúdia

Vysoká škola	I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň	Spolu
UNIVERZITA KOMENSKÉHO	159	250	39	448
PREŠOVSKÁ UNIVERZITA	157	221	9	387
UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA	162	200	16	378
SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA	111	234	28	373
TECHNICKÁ UNIVERZITA KOŠICE	108	228	29	365
UNIVERZITA MATEJA BELA	116	165	8	289
UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA	98	173	14	285
EKONOMICKÁ UNIVERZITA	46	186	16	248
ŽILINSKÁ UNIVERZITA	90	126	21	237
SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA	56	144	16	216
KATOLÍCKA UNIVERZITA	107	75	3	185
TRNAVSKÁ UNIVERZITA	77	101	6	184
TECHNICKÁ UNIVERZITA ZVOLEN	49	114	4	167
UNIVERZITA sv. CYRILA A METODA	79	80	4	163
VYSOKÁ ŠKOLA BEZPEČNOSTNÉHO MANAŽÉRSTVA	48	102	1	151
VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE sv. ALŽBETY	86	33	3	122
UNIVERZITA J. SELYEHO	40	54	0	94
TRENČIANSKA UNIVERZITA ALEXANDRA DUBČEKA	47	44	1	92
PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA	36	50	5	91
VYSOKÁ ŠKOLA MEDZINÁRODNÉHO PODNIKANIA ISM SLOVAKIA	23	15	0	38

Pokračovanie tabuľky 4

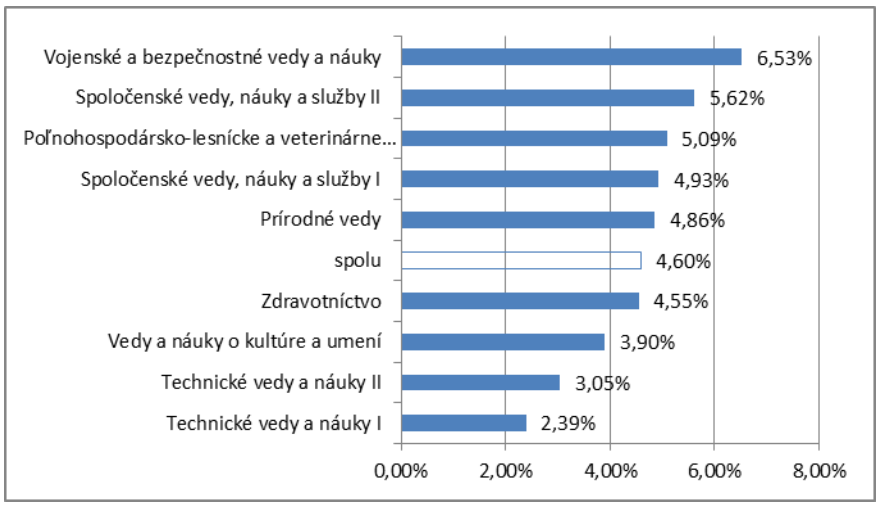
Vysoká škola	I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň	Spolu
VYSOKÁ ŠKOLA V SLÁDKOVIČOVE	12	22	0	34
AKADÉMIA POLICAJNÉHO ZBORU	6	24	1	31
UNIVERZITA VETERINÁRSKEHO LEKÁRSTVA A FARMÁCIE	7	21	1	29
VYSOKÁ ŠKOLA MÚZICKÝCH UMENÍ	13	8	5	26
VYSOKÁ ŠKOLA EKONÓMIE A MANAŽMENTU VEREJNEJ SPRÁVY	9	15	0	24
STREDOEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA	6	11	2	19
AKADÉMIA UMENÍ	7	10	1	18
SLOVENSKÁ ZDRAVOTNÍCKA UNIVERZITA	9	7	0	16
VYSOKÁ ŠKOLA MANAŽMENTU	7	7	2	16
DUBNICKÝ TECHNOLOGICKÝ INŠTITÚT	7	2	0	9
VYSOKÁ ŠKOLA VÝTVARNÝCH UMENÍ	6	2	0	8
BRATISLAVSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA LIBERÁLNYCH ŠTÚDIÍ	0	1	0	1
Iná VŠ	126	187	35	348
Spolu	1910	2912	270	5092

Absolventská miera nezamestnanosti podľa skupín odborov

Najvyššiu mieru absolventskej nezamestnanosti u absolventov I. stupňa terciárneho vzdelávania dosiahli absolventi zo skupiny odborov vojenské a bezpečnostné vedy a náuky (6,53 %). Nasledovali absolventi zo skupiny spoločenské vedy, náuky a služby II (5,62 %) a poľnohospodársko-lesníckych a veterinárnych vied a náuk (5,09 %). Absolventi zo skupiny spoločenských vied, náuk a služieb I dosiahli absolventskú mieru nezamestnanosti na úrovni 4,93 %, absolventi prírodných vied dosiahli mieru nezamestnanosti na úrovni 4,86 % a absolventi zdravotníckych odborov na úrovni 4,55 %. Miera nezamestnanosti u absolventov vied a náuk o kultúre a umení dosiahla úroveň 3,90 %, u technických vied a náuk II to bolo 3,05 % a najnižšiu mieru nezamestnanosti mali absolventi I. stupňa terciárneho vzdelávania, ktorí ukončili odbor v skupine technických vied a náuk I (2,39 %). Celková miera absolventskej nezamestnanosti u absolventov I. stupňa vysokoškolského

vzdelávania dosiahla úroveň 4,60 %. Nižšia hodnota v porovnaní s mierami nezamestnanosti u absolventov druhého a tretieho stupňa je zapríčinená aj faktom, že výrazný podiel absolventov prvého stupňa pokračuje ďalej vo svojom vysokoškolskom štúdiu na vyššom stupni.

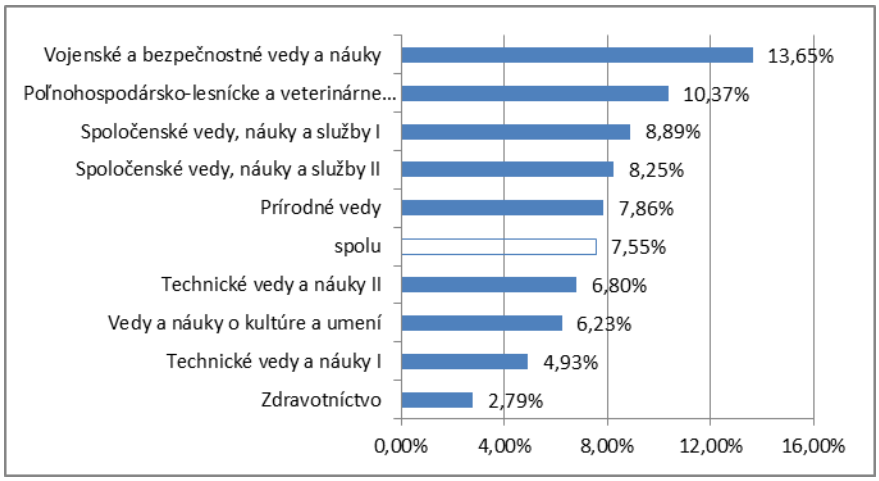
Graf 4 Absolventská miera nezamestnanosti (absolventi I. stupňa vysokej školy)

Pri absolventoch II. stupňa terciárneho vzdelávania mali najvyššiu mieru absolventskej nezamestnanosti opätovne absolventi zo skupiny vojenských a bezpečnostných vied a náuk (13,65 %). Nasledovali absolventi poľnohospodársko-lesníckych a veterinárnych vied a náuk (10,37 %), spoločenských vied, náuk a služieb I (8,89 %) a II (8,25 %) a prírodných vied (7,86 %). Absolventi technických vied a náuk II dosiahli absolventskú mieru nezamestnanosti na úrovni 6,80 %, u absolventov vied a náuk o kultúre a umení to bolo 6,23 %, nasledovali technické vedy a náuky I (4,93 %).

Najnižšia miera nezamestnanosti absolventov druhého stupňa vysokej školy bola zaznamenaná v prípade zdravotníckych odborov (2,79 %), pričom celková miera nezamestnanosti absolventov druhého stupňa terciárneho vzdelávania dosiahla v roku 2015 úroveň 7,55 %. Podrobný prehľad absolventskej miery nezamestnanosti podľa jednotlivých skupín odborov je prezentovaný v *grafe 5*.

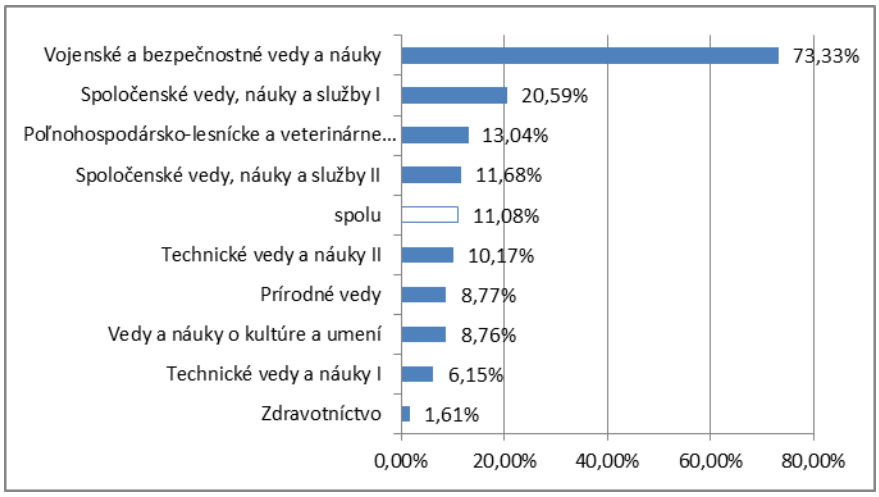
Graf 5 Absolventská miera nezamestnanosti (absolventi II. stupňa vysokej školy)

Špecifickou skupinou absolventov vysokých škôl sú absolventi tretieho stupňa. Ide o vysoko kvalifikovaných odborníkov a v porovnaní s absolventmi prvého a druhého stupňa je ich početnosť rádovo nižšia. Je to potrebné mať na zreteli aj pri posudzovaní hodnôt miery nezamestnanosti absolventov III. stupňa slovenských vysokých škôl, ktoré dosahujú výrazne vyššie hodnoty ako v predchádzajúcich dvoch prípadoch. Extrémnym príkladom je miera nezamestnanosti absolventov III. stupňa vysokej školy v skupine odborov vojenské a bezpečnostné vedy a náuky, kde z 15 absolventov za ostatné dva roky boli k 31. 12. 2015 evidovaní medzi uchádzačmi o zamestnanie celkovo jedenásti, čo predstavovalo 73,33 % podiel. Celková hodnota absolventskej miery nezamestnanosti v tejto skupine dosiahla v roku 2015 hodnotu 11,08 %.

Najnižšiu mieru absolventskej nezamestnanosti dosiahli absolventi zo zdravotníckych odborov (1,61 %, čo bola aj celkovo najnižšia miera nezamestnanosti v porovnaní s ostatnými stupňami). Prehľad absolventskej miery nezamestnanosti za jednotlivé skupiny odborov je uvedený v *grafe 6*.

Graf 6 Absolventská miera nezamestnanosti (absolventi III. stupňa vysokej školy)

Absolventská miera nezamestnanosti v jednotlivých slovenských vysokých školách

V závere prinášame prehľad absolventskej miery nezamestnanosti podľa jednotlivých vysokých škôl a stupňa dosiahnutého vzdelania.

Celkovo najnižšia miera absolventskej nezamestnanosti (2,20 %) bola zaznamenaná pri absolventoch Vysokej školy výtvarných umení. Nasledovali absolventi Slovenskej technickej univerzity (2,61 %), Slovenskej zdravotníckej univerzity (2,97 %), Univerzity Komenského (3,69 %) a prvú päťku uzatvárali absolventi Vysokej školy múzických umení, ktorých celková absolventská miera nezamestnanosti v roku 2015 dosiahla hodnotu 3,71 %.

Podrobný prehľad absolventskej miery nezamestnanosti za jednotlivé slovenské vysoké školy podľa stupňa vzdelania je uvedený v *tabuľke 5*.

Tabuľka 5 Absolventská miera nezamestnanosti podľa vysokej školy a stupňa vysokoškolského štúdia

Vysoká škola	I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň	Spolu
VYSOKÁ ŠKOLA VÝTVARNÝCH UMENÍ	3,75%	1,14%	0,00%	2,20%
SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA	1,39%	3,68%	4,86%	2,61%
SLOVENSKÁ ZDRAVOTNÍCKA UNIVERZITA	2,24%	6,14%	0,00%	2,97%
UNIVERZITA KOMENSKÉHO	3,13%	3,86%	6,70%	3,69%
VYSOKÁ ŠKOLA MÚZICKÝCH UMENÍ	3,79%	2,49%	13,89%	3,71%
UNIVERZITA VETERINÁRSKEHO LEKÁRSTVA A FARMÁCIE	5,51%	4,04%	3,70%	4,30%
EKONOMICKÁ UNIVERZITA	1,80%	6,34%	17,20%	4,44%
VYSOKÁ ŠKOLA EKONÓMIE A MANAŽMENTU VEREJNEJ SPRÁVY	2,75%	7,04%	n/a	4,44%
ŽILINSKÁ UNIVERZITA	3,34%	5,56%	12,14%	4,62%
AKADÉMIA UMENÍ	3,74%	6,54%	4,76%	4,99%
TECHNICKÁ UNIVERZITA KOŠICE	3,50%	6,64%	14,36%	5,43%
PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA	4,22%	6,57%	11,36%	5,49%
UNIVERZITA sv. CYRILA A METODA	4,41%	7,09%	11,76%	5,52%
TRENČIANSKA UNIVERZITA ALEXANDRA DUBČEKA	5,05%	8,00%	2,78%	6,06%
UNIVERZITA MATEJA BELA	4,57%	8,26%	6,02%	6,19%
BRATISLAVSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA LIBERÁLNYCH ŠTÚDIÍ	0,00%	n/a	n/a	6,25%
AKADÉMIA POLICAJNÉHO ZBORU	2,29%	11,43%	n/a	6,57%
TRNAVSKÁ UNIVERZITA	5,88%	7,48%	9,52%	6,76%
VYSOKÁ ŠKOLA MANAŽMENTU	5,34%	6,73%	n/a	6,81%
DUBNICKÝ TECHNOLOGICKÝ INŠTITÚT	23,33%	2,02%	n/a	6,98%
KATOLÍCKA UNIVERZITA	6,05%	9,40%	4,55%	7,03%

Pokračovanie tabuľky 5

Vysoká škola	I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň	Spolu
UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA	5,97%	8,48%	17,58%	7,32%
UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA	6,36%	8,89%	9,27%	7,83%
VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE sv. ALŽBETY	8,86%	5,77%	n/a	7,90%
SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA	4,87%	10,97%	22,76%	8,22%
PREŠOVSKÁ UNIVERZITA	5,74%	12,89%	9,28%	8,51%
TECHNICKÁ UNIVERZITA ZVOLEN	5,27%	12,35%	5,56%	8,68%
UNIVERZITA J. SELYEHO	7,52%	11,87%	0,00%	9,43%
VYSOKÁ ŠKOLA V SLÁDKOVIČOVE	7,19%	11,83%	n/a	9,63%
STREDOEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA	5,61%	16,67%	n/a	10,98%
VYSOKÁ ŠKOLA MEDZINÁRODNÉHO PODNIKANIA ISM SLOVAKIA	8,33%	31,25%	n/a	11,73%
VYSOKÁ ŠKOLA BEZPEČNOSTNÉHO MANAŽÉRSTVA	10,06%	16,35%	n/a	13,71%
Iná VŠ	n/a	n/a	n/a	n/a
Spolu	4,60%	7,55%	11,08%	6,17%

Na úrovni absolventov prvého stupňa terciárneho vzdelávania dosiahli najnižšiu mieru absolventskej nezamestnanosti absolventi Bratislavskej medzinárodnej školy liberálnych štúdií, kde nebol evidovaný ani jeden nezamestnaný absolvent. Na tomto mieste je však nevyhnutné podotknúť, že táto škola mala celkovo najnižší počet absolventov na tomto stupni štúdia (16). Nasledovali absolventi prvého stupňa Slovenskej technickej univerzity (1,39 %), absolventi Ekonomickej univerzity (1,80 %), Slovenskej zdravotníckej univerzity (2,24 %) a Akadémie policajného zboru (2,29 %). Naopak, najvyššiu mieru absolventskej nezamestnanosti dosiahli absolventi prvého stupňa Dubnického technologického inštitútu (23,33 %).

Pri absolventoch druhého stupňa vysokoškolského štúdia dosiahli najnižšiu absolventskú mieru nezamestnanosti absolventi Vysokej školy výtvarných umení (1,14 %), za ktorými

nasledovali absolventi Dubnického technologického inštitútu (2,02 %). Absolventi Vysokej školy múzických umení dosiahli absolventskú mieru nezamestnanosti na úrovni 2,49 %, v Slovenskej technickej univerzite to bolo 3,68 % a miera absolventskej nezamestnanosti u absolventov Univerzity Komenského dosiahla v roku 2015 hodnotu 3,86 %. Najvyššiu mieru absolventskej nezamestnanosti mali za uvedený rok absolventi Vysokej školy medzinárodného podnikania ISM Slovakia (31,25 %).

Pod hodnoty absolventskej miery nezamestnanosti absolventov tretieho stupňa terciárneho štúdia sa vo výraznej miere podpísali celkovo nižšie počty absolventov na tomto stupni štúdia. U absolventov tretieho stupňa Univerzity Komenského, kde bol počet týchto absolventov celkovo najvyšší (582), dosiahla hodnota absolventskej miery nezamestnanosti úroveň 6,70 %. Vyššie počty doktorandov vychovali aj Slovenská technická univerzita (absolventská miera nezamestnanosti 4,86 %) a Technická univerzita Košice (14,36 %).

Záver

V porovnaní s predchádzajúcim obdobím poklesla absolventská miera nezamestnanosti v roku 2015 o 1,29 percentuálneho bodu, čo predstavovalo absolventskú mieru nezamestnanosti na úrovni 6,17 %. V absolútnych číslach poklesol počet evidovaných nezamestnaných absolventov slovenských vysokých škôl o 1 241 (19,60 %), pri súčasnom medziročnom poklese počtu absolventov o 8,51 %. Pri absolventoch druhého stupňa terciárneho vzdelávania dosiahli najnižšiu mieru absolventskej nezamestnanosti absolventi zdravotníckych študijných odborov (2,79 %). Na úrovni vysokých škôl mali najnižšiu absolventskú mieru nezamestnanosti absolventi Vysokej školy výtvarných umení, Slovenskej technickej univerzity, Slovenskej zdravotníckej univerzity, Univerzity Komenského a Vysokej školy múzických umení.

Aj napriek pozitívam klesajúca tendencia absolventskej nezamestnanosti určite nemôže predstavovať argument proti ďalším diskusiám zameraným na skvalitnenie vysokoškolského vzdelávania na Slovensku.

Zdroje

Ddatabázy CVTI SR a ÚPSVaR.

Mgr. František Blanár
CVTI SR
frantisek.blanar@cvtisr.sk

Bolonský proces v Európe po roku 2010 – konsolidačná fáza (2. časť)

Abstrakt

Bolonský proces je najvýznamnejšou reformou vo vysokom školstve v Európe. Dotýka sa každého účastníka vo vysokom školstve. Na Slovensku sa však výskumu reformy nevenuje dostatočná pozornosť. Séria článkov o reforme vo vysokom školstve predstaví Bolonský proces a Európsky vysokoškolský priestor v medzinárodných súvislostiach, bude informovať o dôvodoch vzniku, priebehu, jeho konsolidačnej fáze po roku 2010 a aplikácii v slovenských pomeroch. Výskum problematiky vychádza z dvoch hlavných výskumných stratégií – zberu a analýzy oficiálnych bolonských dokumentov a správ a prípadovej štúdie aplikácie reformy v slovenských podmienkach na základe analýzy štrukturálnych zmien, reflexie reformy v akademickom prostredí a médiách. Príspevok preukáže, že slovenské univerzity nemali inú alternatívu ako zapojiť sa do reformy, avšak s ohľadom na národné špecifiká. Tiež odporučí ďalší postup v súvislosti s konsolidačnou fázou reformy v prospech univerzít.

Kľúčové slová

Univerzity, reforma, Bolonský proces, Európsky vysokoškolský priestor.

Abstract

Bologna process is the most important reform in higher education in Europe. It involves every higher education stakeholder. But in Slovakia sufficient attention is not being paid to the research of the reform. A series of articles about the reform will introduce Bologna process and European higher education area in international context, present reasons, development and consolidation phase after 2010 and its implementation in national environment. Two major research strategies are used, data collection and analysis of official Bologna documents and reports and on the other hand a case study of national implementation based on structural changes analysis and a reflection of reform in academia and media. Articles will prove that Slovak universities didn´t have other possibility than participate in the reform but considering national particularities. And present recommendations on further actions connected with consolidation phase of the reform for the sake of universities.

Key words

Universities, reform, Bologna process, European higher education area.

Ciele, politiky a nástroje Bolonského procesu

Celým Bolonským procesom sa v priebehu rokov vinie niekoľko hlavných politík/opatrení. V ich rámci sú rozpracované hlavné a vedľajšie ciele a nástroje, ktoré sú vyjadrené v politických dokumentoch následne aplikovaných v národných sektoroch. V roku 2009 sa v Leuvene konala bolonská konferencia, na ktorej ministri konštatovali nesplnenie všetkých cieľov reformy. Proces je totiž rozsiahly (horizontálne a vertikálne) a jednotlivé štáty do neho vstupujú priebežne. Hodnotiace správy a analýzy preukázali, že ciele reformy neboli všade správne aplikované, alebo nie sú zavedené na rovnakej úrovni, resp. nie sú zatiaľ zavedené, čo podkopáva fungovanie a dôveryhodnosť reformy. Preto proces pokračuje aj po roku 2010 na európskej a inštitucionálnej úrovni – hovoríme o konsolidačnej fáze.

V Leuvene boli stanovené štyri hlavné priority Bolonského procesu do roku 2020:

- *Dokončenie systémovej reformy* vysokoškolských štruktúr, aby bola dosiahnutá väčšia transparentnosť a konvergencia systémov;
- *Poskytovanie kvalitného vysokoškolského vzdelávania* spojeného s výskumom, celoživotným vzdelávaním a zameraného na zvýšenie uplatniteľnosti absolventov;
- *Zavedenie sociálneho rozmeru* v praxi;
- *Dosiahnutie (jediného) kvantitatívneho cieľa* v zahraničnej mobilite študentov (štúdium, stáž) v roku 2020 na úrovni 20 %.

Politika: Štrukturálna a kurikulárna reforma alebo aj systémová reforma

V priebehu reformy bola dosiahnutá väčšia kompatibilita a porovnateľnosť vysokoškolských systémov v EHEA, zlepšilo sa uznávanie vysokoškolských kvalifikácií, zvýšil sa počet študentov/absolventov s vysokoškolským vzdelaním. Sursock a Schmidt (2010) upozorňujú, že jednotlivé nástroje reformy – ako sú prechod na trojstupňové vzdelávanie, používanie ECTS, vydávanie Dodatku k diplomu, procesy zabezpečovania kvality a aplikácia kvalifikačných rámcov, vrátane edukačných výstupov, musia byť ďalej sledované a konsolidované.

« ***Nástroj:*** *trojstupňové vzdelávanie a kreditový systém štúdia*

V priebehu rokov sa v EHEA sformovalo viac ako jeden model pre 1. a 2. stupeň štúdia. Najbežnejšie modely pre 1. stupeň sú programy so 180 alebo 240 ECTS kreditmi, na 2. stupni zase so 120 ECTS kreditmi. Najrozšírenejšia kombinácia v EHEA je model 180 + 120 ECTS kreditov, teda 3 + 2 roky (EHEA 2012, 35).

ECTS je ako nástroj pre zhromažďovanie a prenos kreditov skoro plne realizovaný. Problémom ostáva prepojenie kreditov, resp. všetkých komponentov programov s edukačnými výstupmi. Do roku 2012 nebolo toto prepojenie realizované v troch štátoch EHEA – v Albánsku, Maďarsku a na Slovensku. Spôsob akým boli kredity za-

vádzané sa postupne vyvíjal. Najstarší spôsob vychádzal z výpočtu kontaktných hodín medzi študentom a učiteľom a neskôr sa začal využívať rozsah pracovnej záťaže študenta. V súčasnosti sa najbežnejšie využíva kombinácia pracovnej záťaže študenta a edukačných výstupov, v roku 2013/14 využívalo tento model 36 systémov. Sedem štátov, vrátane Slovenska, prideľovalo kredity len na základe pracovnej záťaže študentov (EHEA 2015, 71). Pracovná záťaž študenta vo väčšine štátov prepočítaná na jeden kredit bola v roku 2012 medzi 25 až 30 hodinami (EHEA 2012, 48 – 49).

Jedným z najväčších problémov štrukturálnej reformy v EHEA je prechod medzi jednotlivými stupňami štúdia a uplatniteľnosť absolventov 1. stupňa. Podiel bakalárov, ktorí pokračujú v štúdiu na 2. stupni sa v jednotlivých štátoch výrazne odlišuje. V roku 2012 v 23 štátoch EHEA pokračovalo v štúdiu na 2. stupni len 10 – 24 % všetkých bakalárov. Ale v 13 krajinách vrátane Slovenska bol ich podiel na úrovni 75 – 100 %. Tento údaj dokazuje, že trh práce v týchto štátoch zatiaľ plne neakceptoval bakalárske vzdelávanie (EHEA 2012, 10, 38 – 39). V priebehu rokov sa stal problém uplatnenia bakalárov v niektorých štátoch taký výrazný, že sa mu osobitne venovala pozornosť na rokovaní ministrov, naostatok na konferencii v Jerevane. Uplatniteľnosť bakalárov sa má riešiť v spolupráci so zamestnávateľmi, napríklad poskytovaním informácií o možnostiach uplatnenia absolventov na trhu práce (Jerevan 2015).

V skoro polovici štátov EHEA bol v roku 2012 zavedený tzv. krátky stupeň vzdelávania (2-ročné štúdium bez samostatnej kvalifikácie, ktoré je spojené s prvým stupňom) (EHEA 2012, 36 – 39) a ich počet do roku 2014 vzrástol na 26 (EHEA 2015, 57). Zavádzanie krátkeho stupňa má rozšíriť prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu a v roku 2015 bolo rozhodnuté, že bude začlenený do kvalifikačného rámca – QF EHEA v súlade s dublinskými deskriptormi.

Vývoj v 3. stupni je v EHEA zložitejší, najčastejšie však štúdium trvá 3 alebo 3 – 4 roky (EHEA 2012, 40 – 42). Pôvodný model doktorandského vzdelávania, založený na vedení študenta školiteľom, postupne ustupuje štruktúrovanému modelu (kreditové štúdium). Najčastejšie pokračovalo v štúdiu na 3. stupni 5 – 10 % alebo 10 – 15 % absolventov 2. stupňa. V 10 štátoch mohli na 3. stupni študovať aj absolventi 1. stupňa. V ostatných rokoch tiež začali vznikať doktorandské školy (angl. termín graduate schools) a to pre doktorandov z rovnakej disciplíny, alebo pre skupinu príbuzných odborov. V roku 2012 boli tieto školy založené už v 30 štátoch (EHEA 2015, 64).

« ***Nástroj:*** *Dodatok k diplomu*

Dodatok k diplomu ako nástroj na podporu uznávania bol vypracovaný v roku 1998 s podporou Rady Európy, Európskej komisie a UNESCO-CEPES. Ako nástroj na podporu transparentnosti bol včlenený do Bolonskej deklarácie v roku 1999. V roku 2012 bol dodatok k diplomu automaticky vydávaný len v 25 štátoch EHEA a v 22 na základe žiadosti, pričom v niektorých štátoch bol spoplatnený (EHEA 2012, 53). V nasledujúcich rokoch

mierne stúpol počet štátov, kde sa Dodatok k diplomu vydával automaticky a bezplatne. Slabým miestom nástroja je jeho nedostatočné využívanie na trhu práce.

« ***Nástroj:*** *Národné kvalifikačné rámce kompatibilné s kvalifikačným rámcom QF – EHEA*

Vytvorenie a používanie národných kvalifikačných rámcov pre vysokoškolské kvalifikácie QF – EHEA je jednou z reforiem, ktorá v Bolonskom procese stagnuje. Tieto rámce majú opisovať vysokoškolské kvalifikácie na základe edukačných výstupov a vysvetliť úroveň vzdelania, pracovnú záťaž a profil absolventa. Každý národný kvalifikačný rámec má prejsť samohodnotiacim procesom. V roku 2013/14 menej ako polovica štátov EHEA prijala a certifikovala národný rámec. Problémom je, že rámce nerozlišujú medzi deklarovanými a skutočne nadobudnutými vedomosťami, zručnosťami a schopnosťami (EHEA 2015, 66 – 69).

Politika: Poskytovanie kvalitného vysokoškolského vzdelávania

V EHEA existujú výrazné rozdiely vo filozofii a prístupe k zabezpečovaniu kvality.[1] Už v roku 2003 bol prijatý základný princíp o zodpovednosti samotných vysokých škôl. V priebehu reformy sa dohodli základné prvky, ktoré boli aplikované do národných systémov (definícia zodpovednosti inštitúcií, externé hodnotenie programov alebo inštitúcií, vrátane vnútorného hodnotenia, návštevy hodnotených inštitúcií, účasť študentov a zverejňovanie výsledkov), (EHEA 2012, 49).

« ***Nástroj:*** *Externé a interné hodnotenie*

V priebehu reformy sa jasne oddelili metódy externého a interného hodnotenia. Interné procesy súvisia s princípom zodpovednosti vysokých škôl za kvalitu poskytovaného vzdelávania. Vysoké školy vo väčšine štátov si samé určujú interné procesy, alebo vychádzajú z externého hodnotenia a priorít hodnotiacich agentúr. Ale minimálne do roku 2012 sa v jednotlivých štátoch kládol väčší dôraz na externé procesy ako akreditácia a audit (EHEA 2012, 59). V priebehu reformy sa externé procesy postupne vyvíjali do komplexnejšej podoby a nadobudli skôr kontrolný než poradný charakter.

Zabezpečovanie kvality sa v EHEA riadi „normami a smernicami na zabezpečovanie kvality v Európskom vysokoškolskom priestore“ (angl. skratka ESG) schválenými v roku 2005. V roku 2015 boli revidované vrátane rozsahu, aby sa zlepšila ich prehľadnosť a použitie v praxi. Revidované ESG podporili aj medzinárodnú akreditáciu. Realitou sa stal register agentúr, ktoré vykonávajú hodnotenie kvality – EQAR. Pri zabezpečovaní kvality je dôleži-

[1] Zabezpečovanie kvality predstavujú politiky, procesy a zvyky, ktoré slúžia na dosiahnutie, udržanie alebo zlepšenie kvality v špecifickom prostredí (EHEA 2012, 60).

tý transparentný opis edukačných výstupov a pracovnej záťaže študenta a spojenie edukačných výstupov s rôznorodým poslaním škôl (Leuven 2009).

Slabým miestom procesov je chýbajúci dopad na financovanie inštitúcií alebo programov (EHEA 2012, 59 – 61). V priebehu procesu sa hodnotenie viac zameriavalo na vzdelávanie a vylučovalo napr. služby poskytované študentom a výskum (EHEA 2012, 10). Postupne sa situácia menila v prospech hodnotenia výskumu, interného riadenia a poskytovaných služieb študentom (EHEA 2015, 104). Ďalšou slabinou je zase neochota politicky podporiť medzinárodnú akreditáciu v niektorých štátoch EHEA (Jerevan 2015). Hoci nástroje sú už formálne prijaté, nie sú systematicky využívané. Skoro 75 % štátov EHEA neumožňuje vysokým školám vybrať si agentúru registrovanú v EQAR (EHEA 2015, 95).

« ***Nástroj:*** *Spoločné a dvojité diplomy*

V Jerevane bol v roku 2015 schválený Európsky prístup k zabezpečovaniu kvality spoločných programov, ale aj revidované ECTS Users´ Guide. Za najväčší problém je považovaný spôsob, ako udeliť spoločný diplom. Najbežnejšie sú v EHEA spoločné programy v matematike a prírodných vedách, strojníctve a technike, ekonomike a podnikaní (EHEA 2012, 42 – 44). Jednotlivé štáty musia naďalej odstraňovať právne prekážky, ktoré bránia založeniu spoločných programov a uznávaniu spoločných diplomov.

« ***Nástroj:*** *Celoživotné vzdelávanie*

Vysoké školy ponúkajú celoživotné vzdelávanie (CŽV) v rámci svojej spoločenskej zodpovednosti pre potreby pracovného trhu, pretože umožňujú rozšíriť kvalifikácie, získať vedomosti, zručnosti a schopnosti a zároveň obohacujú osobný rozvoj. Vysoké školy by preto mali mať dôležitejšie miesto pri prenose poznatkov a posilňovaní regionálneho rozvoja (Budapešť – Viedeň 2010).

V EHEA neexistuje jedna koncepcia celoživotného vzdelávania, ale veľa jej interpretácií podľa miestnych, regionálnych a národných podmienok. Vysoké školy ponúkajú akademické programy na základe dohôd a na mieru vytvorené služby pre klientov, ale aj otvorené vzdelávanie a v jeho rámci neformálne kurzy pre jednotlivcov, ďalší profesionálny rozvoj v regulovaných povolaniach, dištančné vzdelávanie, e-learning, externé štúdium, večerné alebo víkendové kurzy a pod. Do tejto skupiny patria aj verejné prednášky, kurzy, konferencie, okrúhle stoly, semináre, poradenské služby, využívanie vysokoškolskej infraštruktúry verejnosťou (knižnice a pod.), (EHEA 2012, 128 – 129).

« ***Nástroj:*** *Uznávanie predchádzajúceho vzdelania, neformálne a informálne vzdelávanie*

Uznávanie predchádzajúceho vzdelania získaného neformálnym a informálnym štúdiom bolo v roku 2010/11 alternatívnou možnosťou prístupu k vysokoškolskému vzdelávaniu v menej ako polovici EHEA systémov. Štáty západnej, severnej, ale aj južnej Európy

umožňujú uznávanie predchádzajúceho vzdelania na rozdiel od strednej (vrátane Slovenska) a východnej Európy, ako aj Balkánu, kde táto možnosť neexistuje (EHEA 2012, 142 – 144).

Politika: Uplatniteľnosť na trhu práce

Nezamestnanosť mladých ľudí je výrazný európsky problém. Európska komisia dlhodobo avizuje zmeny v požiadavkách pracovného trhu. V ostatných rokoch sa čoraz častejšie hovorí o absolventoch s transverzálnymi, multidisciplinárnymi a inovačnými zručnosťami a schopnosťami. Absolvent má byť kreatívny, inovatívny, kriticky mysliaci a zodpovedný. Preto sa do popredia dostávajú mobility, stáže, ale aj pracovné skúsenosti získané počas vzdelávania, ktoré majú uľahčiť zamestnateľnosť absolventov (Leuven 2009). Porovnanie štatistických údajov o uplatnení absolventov na trhu práce je zatiaľ problematické. Priemerná nezamestnanosť vysokoškolsky vzdelaných osôb vo vekovej kohorte 20 – 34-ročných bola v EHEA v rokoch 2006 až 2010 na úrovni 6 %. Na Slovensku to bolo 6,9 % a miera nezamestnanosti rástla úmerne s poklesom vzdelania. V danej vekovej kohorte bola priemerná miera nezamestnanosti stredoškolsky vzdelaných Slovákov priemerne 13,4 % a u osôb s najnižším vzdelaním až 61,7 % – najvyššia úroveň z 39 štátov (EHEA 2012, 112 – 118). V roku 2013 bola priemerná výška nezamestnanosti v uvedenej vekovej kohorte v EHEA na úrovni 7,6 %. Nezamestnanosť narástla aj na Slovensku, u vysokoškolských absolventov sa vyšplhala na 8,2 %, u stredoškolsky vzdelaných osôb na úroveň 14,4 % a nezamestnaní so základným vzdelaním tvorili 31,7 % (EHEA 2015, 183).

Štatistiky potvrdzujú, že čím je vzdelanie vyššie, tým je vyššia pravdepodobnosť zamestnania sa a zároveň kratšia doba hľadania zamestnania. Ale lepšiu perspektívu na pracovnom trhu majú vysokoškolsky vzdelaní ľudia, ktorí majú už pracovné skúsenosti oproti čerstvým absolventom. Vysokoškolskí absolventi mali v roku 2010 priemerne vyšší príjem než osoby s nižším vzdelaním (EHEA 2012, 112 – 119).

« ***Úloha:*** *Zanechanie štúdia*

Vysoký počet študentov, ktorí zanechajú štúdium, bol jedným z dôvodov reforiem. Avšak len málo štátov EHEA prijalo opatrenia (národné stratégie) zamerané na riešenie problému, alebo kvantitatívne ciele. Podľa údajov poskytnutých 22 štátmi EHEA v roku 2012 každý štvrtý študent zanechal štúdium (EHEA 2012, 11). Vysoké školy využívajú rozdielne nástroje a opatrenia na podporu úspešného ukončenia štúdia. Patria medzi ne flexibilné spôsoby učenia, podpora študentov, uznávanie časti štúdia absolvovaného na inej vysokej škole, vrátane zahraničia, nárast kvality výučby a pod. Vlády využívajú finančné nástroje, keď výška podpory vysokých škôl závisí aj od počtu absolventov, ale aj procesy zabezpečovania kvality, ktoré využívajú mieru úspešného ukončenia ako jedno z kritérií externého hodnotenia (EHEA 2012, 109 – 111).

« ***Úloha:*** *Nesúlad kvalifikácií na trhu práce*

Problémom, okrem nezamestnanosti mladých ľudí, je aj rast nesúladu dosiahnutého vzdelania a pracovnej pozície. Štatistiky potvrdzujú, že nie všetci vysokoškolsky vzdelaní ľudia pracujú na pozíciách, ktoré si vyžadujú vysokoškolské vzdelanie. V roku 2010 na takých pozíciách pracovala skoro jedna pätina vysokoškolských absolventov (EHEA 2012, 12). Medzi mužmi a ženami neboli veľké rozdiely (EHEA 2012, 122). V roku 2013 vzrástol priemer na 21,9 % a na Slovensku až na 24 % vo vekovej kohorte 25 – 34-ročných (EHEA 2015, 193). Najčastejšie sa na pozíciách nevyžadujúcich terciárne vzdelanie nachádzali v roku 2010 absolventi v sektore služieb.

Politika: EHEA a ERA

Znalostný trojuholník vyžaduje, aby bolo vysokoškolské vzdelávanie založené na špičkovej vede, čo má podporiť inovácie a kreativitu. Najmä doktorandské programy majú podporovať excelentný výskum a mali by byť vo väčšej miere doplnené o interdisciplinárnu a medzisektorovú spoluprácu (Leuven 2009). Vysoké školstvo v Európe musí výraznejšie spájať výskum a vzdelávanie na všetkých stupňoch a vlády ho musia finančne podporovať na adekvátnej úrovni. V súlade s tým EUA vypracovala odporúčania Salzburg I a Salzburg II pre doktorandské programy. Dôležité je však aj kvalitné magisterské vzdelávanie, ktoré tiež musí spájať vzdelávanie a výskum.

Politika: Zavádzanie sociálneho rozmeru v praxi

Do roku 2007 neexistovala presná a všeobecne akceptovaná definícia sociálneho rozmeru. Dnes pod týmto pojmom rozumieme dostupnosť vysokoškolského vzdelania aj pre skupiny, ktoré sú v ňom zatiaľ málo zastúpené (Leuven 2009). Kritériá na ich identifikáciu sú rôzne, napríklad národnosť, jazyk, vek, miesto pôvodu, pohlavie, zdravotný stav alebo status migranta. Možnosťou ako podporiť ich širšie zastúpenie je alternatívny (netradičný) spôsob vstupu do vysokého školstva, t. j. v našich podmienkach otvoriť ho nielen maturantom, ale aj uznávanie predchádzajúceho neformálneho alebo informálneho vzdelávania (Leuven 2009).

Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim výber a úspešné ukončenie vysokoškolského štúdia je aj rodinné prostredie, konkrétne vzdelanie rodičov. Najmä na Slovensku a v Rumunsku mali deti vysokoškolsky vzdelaných rodičov 10- až 13-krát vyššiu šancu dosiahnuť rovnaké vzdelanie ako deti rodičov, ktorí majú nižšie vzdelanie. Tieto systémy sú preto označované za sociálne exkluzívne (EHEA 2012, 78).

Štatistiky tiež potvrdzujú nízku účasť imigrantov prvej generácie vo vysokom školstve (EHEA 2012, 9). V roku 2015 sa na konferencii v Jerevane venovala pozornosť aj problematike migračnej krízy a nárastu počtu imigrantov v Európe. Objavila sa politická požiadavka inklúzie imigrantov, ale konkrétne návrhy ministri zodpovední za školstvo neprijali.

So sociálnou politikou súvisí aj otázka poplatkov za štúdium a dostupnej finančnej podpory, ako sú granty, pôžičky a daňové úľavy pre rodičov študentov. V rámci EHEA je obraz o poplatkoch študentov pestrý (poplatky za štúdium, administratívne poplatky, zápisné a pod.). Náklady na štúdium v EHEA v priemere rastú. V roku 2000 boli priemerné výdavky domácností na vysoké školy na úrovni 7,7 %, v roku 2008 už 14,7 % (EHEA 2012, 94 – 95) a v roku 2011 opäť vyššie, na úrovni 15,1 % (EHEA 2015, 135). Príjmy študentov sa líšia podľa geografického a kultúrneho prostredia. Prevažne stredo a východoeurópske štáty častejšie poskytujú študentom granty. Pôžičky, granty a prípadne daňové úľavy sú bežnejšie v západnej a severnej Európe (EHEA 2012, 94 – 95).

Politika: Akademická mobilita

Bolonský proces vníma internacionalizáciu ako spoločnú európsku politiku, ktorá ide naprieč celou reformou a zároveň je to nástroj, ktorý formuje EHEA. Mobilita má veľký akademický a kultúrny význam, od roku 2005 sa začala mobilita spájať aj so zamestnateľnosťou absolventov. Mobilita v EHEA nemôže byť skúmaná mimo globálnych trendov, pretože Európa je v centre svetového akademického diania. Nadnárodné vzdelávanie, ktoré poskytujú niektoré univerzity mimo národných štátov, musia tiež plniť európske kritériá (ESG) a tiež UNESCO/OECD Guidelines for Quality Provision in Cross Border Higher Education (Leuven 2009).

Pre posilnenie mobility v EHEA bola na konferencii v Bukurešti prijatá európska stratégia Mobility for Better Learning – Mobility strategy 2020 for the European Higher Education Area (EHEA).[2] Základom stratégie je dostatočná finančná podpora študentov, teda aj úplný prenos národných grantov a pôžičiek v EHEA. V centre záujmu je férové akademické a profesionálne uznávanie, vrátane uznávania neformálneho a informálneho vzdelávania. V tejto súvislosti ministri uvítali prijatie manuálu European Area of Recognition (EAR) Manual[3] a odporučili používanie manuálu pre uznávanie zahraničných kvalifikácií. Podporu má aj kreovanie spoločných študijných programov a hodností. Strategické ciele externej dimenzie BP boli prijaté v dokumente European Higher Education in a Global Setting. A Strategy for the External Dimension of the Bologna Process (2007).[4]

« **Cieľ:** 20 % v roku 2020

Jediný merateľný cieľ Bolonského procesu po roku 2010 je dosiahnutie 20 % podielu príslušnej študentskej populácie na mobilitách do roku 2020. Okrem toho má byť akademická mobilita realitou na všetkých troch stupňoch a pomer medzi odchádzajúcimi a prichádzajúcimi má byť vyrovnaný. Podľa konzervatívnej prognózy o vývoji mobility v Erasmus programe z roku 2012 by sa malo do programu v roku 2020 zapojiť 5 % rele-

[2] http://media.ehea.info/file/2012_Bucharest/39/2/2012_EHEA_Mobility_Strategy_606392.pdf
[3] http://www.eurorecognition.eu/manual/ear_manual_v_1.0.pdf
[4] http://media.ehea.info/file/2007_London/35/4/2007_London_Strategy-for-EHEA-in-global-setting_581354.pdf

vantnej študentskej populácie. Optimistická prognóza hovorí o 7 % (EHEA 2012, 160). Aby bol dosiahnutý cieľ 20 %, musí sa mobilita študentov stať aj cieľom národných vlád. Pre dosiahnutie cieľa musia byť vyriešené praktické problémy spojené s mobilitou, ako sú financovanie, uznávanie kreditov, vízové a pracovné povolenia, prenos grantov a pôžičiek, ale aj zvýšenie počtu študentov zo skupín, ktoré sú doteraz málo zastúpené.

Štáty EHEA sú v prípade mobility veľmi rôznorodé. Existuje veľký nepomer v počte prichádzajúcich a odchádzajúcich študentov na krátkodobé alebo dlhodobé štúdium. Štáty EHEA môžeme rozdeliť do štyroch kategórií:

a) atraktívne vysokoškolské systémy – štáty s vyšším počtom prichádzajúcich študentov, napr. Veľká Británia;
b) otvorené vysokoškolské systémy – štáty s vyrovnanou mobilitou (Rakúsko, Nemecko, Nórsko a Švajčiarsko);
c) obmedzené vysokoškolské systémy – vyššie počty odchádzajúcich študentov (aj Slovensko);
d) uzatvorené vysokoškolské systémy – nízke počty odchádzajúcich aj prichádzajúcich študentov (napr. Turecko).

Štatistiky potvrdzujú, že v EHEA je vývoj rovnaký ako vo svete, kde hlavný prúd akademickej mobility smeruje z východu na západ. Odchádzajúci študenti sú prevažne z východnej a južnej Európy a najviac študentov prichádza do západnej a severnej Európy. Globálny trend akademickej mobility ukazuje na pohyb primárne z Ázie a najmä z Číny a Indie, ale aj zo Stredného východu do USA (EHEA 2012, 164).

Závery

Bolonský proces dnes prebieha v 48 štátoch v rozdielnom prostredí. Všetky štáty dobrovoľne pristúpili k reforme. Ide o štáty s rozdielnymi vysokoškolskými sektormi, ktoré sa odlišujú veľkosťou (počtom študentov a vysokých škôl), ekonomickou situáciou, atraktívnosťou. Počtom najväčšie vysoké školstvo je v Rusku a Turecku, najviac financií z verejných zdrojov na vysoké školstvo dávajú škandinávske krajiny, najatraktívnejšie univerzity pre študentov sú vo Veľkej Británii. Štáty EHEA ďalej ovplyvnila ekonomická kríza, ktorej dopad doteraz môžeme vidieť vo financovaní vysokého školstva, ale aj sociálna kríza spojená s vysokou úrovňou nezamestnanosti, najmä mladých ľudí a ich rastúcou marginalizáciou, demografickými zmenami, imigračnou vlnou, konfliktami medzi štátmi, ako aj rastom extrémizmu a radikalizmu.

Zámerom Bolonského procesu bolo posilniť konkurencieschopnosť a atraktívnosť vysokého školstva v Európe, ktoré zaostávalo za americkými školami v efektivite, vedeckom výkone, či atraktívnosti štúdia. Ale aj vyriešiť problémy, ktoré súviseli, okrem iného, s výraznou masifikáciou, predlžovaním štúdia a predčasným zanechaním štúdia, ale aj znížením kvality poskytovaného vzdelávania. Postupne reforma prerástla akademický

rozmer a začala riešiť celospoločenské problémy. Môžeme konštatovať, že Bolonský proces zmenil štruktúru a fungovanie vysokého školstva v štátoch EHEA.

Hoci reforma deklaruje ako základný princíp akademickú slobodu, inštitucionálnu autonómiu a európske hodnoty ako demokracia, kultúrna a jazyková rôznorodosť, pristúpili k nej aj štáty, kde sú tieto princípy obmedzované. Preto sa po roku 2010 reforma skôr orientuje na praktické problémy ako zamestanteľnosť, efektivita a ako ústredný motív reformy sú zdôrazňované rovnaké príležitosti. Tento cieľ zatiaľ nebol dosiahnutý.

Bolonský proces v dôsledku použitých nástrojov a postupov zavádza koncepciu unifikovaného vysokého školstva, ktoré je riadené neoliberálnymi princípmi efektivity a kvality. Pritchard (2011,16) tvrdí, že európske vysoké školstvo priblížil k britskému modelu označovanému ako *akademický kapitalizmus*, hoci sa nikdy nepriblížil k americkým princípom. Proces má stále veľa odporcov, ktorí mu vyčítajú najmä aplikáciu bez ohľadu na národnú situáciu, ako sa napr. udialo pri štrukturálnej reforme, ktorá zaviedla trojstupňové vzdelávanie aj v štátoch, kde bakalárske štúdium nemalo nijako, resp. minimálnu tradíciu. Ďalším nedostatkom je slabá a nedostatočná komunikácia o cieľoch a nástrojoch procesu v jednotlivých štátoch a sektoroch.

Použité skratky

BP – Bolonský proces

EAR – European Area of Recognition

ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System

EHEA – European Higher Education Area, Európsky vysokoškolský priestor

ENQA – European Association for Quality Assurance in Higher Education

EQAR – European Quality Assurance Register for Higher Education

ERA – European Research Area

QF EHEA – Qualification framework in the European Higher Education Area

Literatúra

Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area. March 12, 2010.< http://media.ehea.info/file/2010_Budapest_Vienna/64/0/Budapest-Vienna_Declaration_598640.pdf> [dňa 9. 10. 2014].

EACEA P9 Eurydice (2012): The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process. Implementation Report (2012), Education, Audiovisual and Culture Executive Agency – EHEA 2012.

European Commission/EACEA/Eurydice: The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation report (2015). Luxemburg: Publications Office of the European Union. <http://media.ehea.info/file/2015_Yerevan/73/3/2015_Implementation_report_20.05.2015_613733.pdf> [dňa 27. 5. 2015].

Making the Most of Our Potential: Consolidationg the European Higher Education Area. Buchurest Communiqué. Final version. <http://media.ehea.info/file/2012_Bucharest /67/3/Bucharest_Communique_2012_610673.pdf> [dňa 27. 5. 2015].

PRITCHARD, Rosalind M. O. (2011): Neoliberal Developments in Higher Education: The United Kingdom and Germany. Oxford: Peter Lang AG, 2011.

SURSOCK, A. a SMIDT, H.: Trends 2010: A decade of change in European Higher Education (2010), European university association.

The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009, <http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiqu%C3%A9_April_2009.pdf> [dňa 9. 10. 2014] – Leuven 2009.

Yerevan Communiqué. EHEA ministerial conference Yerevan 2015, <http://media.ehea.info/file/2015_Yerevan/70/7/YerevanCommuniqueFinal_613707.pdf> [dňa 27. 5. 2015].

Oficiálne webové sídlo Bolonského procesu – http://www.ehea.info/

Zdroj: www.ehea.info

Mária Čikešová
Inštitút Slovenskej rektorskej konferencie, Bratislava
srk@srk.sk

Cena Slovenskej rektorskej konferencie za umenie 2016

Dňa 10. 11. 2016 Slovenská rektorská konferencia udelila Cenu za umenie 2016 študentovi Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave Bc. Jakubovi Dušičkovi za umelecké dielo nadnárodného významu *Vizuálna identita slovenského predsedníctva v Rade EÚ*.

Z poverenia prezidenta SRK prof. Rudolfa Kropila cenu odovzdal prof. Stanislav Stankoci počas galavečera Týždňa vedy a techniky na Slovensku. Týždeň zorganizovalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR 10. 11. 2016.

Obr. 1 Jakub Dušička po prevzatí ceny a diplomu na pódiu

Jakub Dušička absolvoval bakalárske štúdium na Katedre vizuálnej komunikácie Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave. V súčasnosti študuje v ateliéri Typografie doc. Pavla Bálika na tej istej katedre. Úspešne absolvoval študijný pobyt na École supérieure des arts

et industries graphiques v Paríži. Počas štúdia sa postupne profiluje smerom k tvorbe písma, typografii a vizuálnej identite.

Jakub Dušička navrhol logo a vizuálnu identitu slovenského predsedníctva v Rade EÚ, za ktoré získal I. cenu vo verejnej súťaži spomedzi viac ako 200 návrhov. Úspešný návrh vychádza z farebnosti štátnej zástavy a samotné logo je zložené zo základných slovenských diakritických znamienok, ktoré sú skomponované ako tváre vyjadrujúce rôzne ľudské emócie. Umelecké dielo jednoznačne prekročilo hranice Slovenskej republiky, poznajú ho všade vo svete a počas slovenského predsedníctva reprezentovalo vizuálnu identitu našej krajiny.

Obr. 2 Zľava: Peter Plavčan, minister školstva, vedy, výskumu a športu SR, Jakub Dušička a Stanislav Stankoci, člen SRK a rektor Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave.

Obr. 3 Jakubovi Dušičkovi blahoželal aj Štefan Klein, autor aeromobilu.

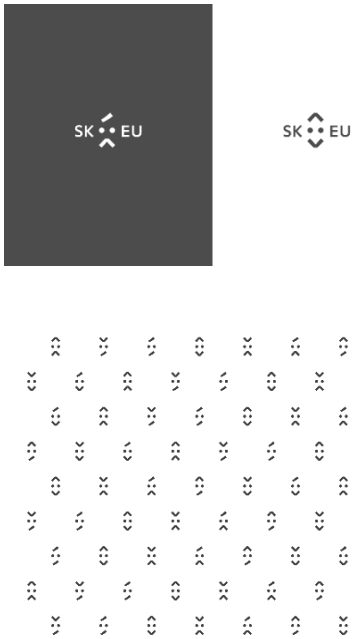

Cena Slovenskej rektorskej konferencie za umenie vznikla v roku 2012 s cieľom propagovať a zviditeľniť umeleckú činnosť na vysokých školách. Cena sa udeľuje počas Týždňa vedy a techniky na Slovensku študentovi alebo absolventovi vysokoškolského štúdia, či kolektívu autorov, za mimoriadne hodnotné a verejne prístupné umelecké dielo alebo umelecký výkon nadnárodného významu.

Obr. 4 Stanislav Stankoci informuje prítomných o histórii a cieľoch Ceny SRK za umenie.

Obr. 5 Logo a vizuálna identita predsedníctva SR v Rade EÚ (autor: Jakub Dušička)
Fotografie: SRK a Jakub Dušička

Cena SRK za umenie – http://www.srk.sk/projekty/cenasrkumenie?lang=sk

Jakub Dušička –
http://www.srk.sk/images/stories/Projekty/Medailon_Jakub_Du%C5%A1i%C4%8Dka_2016.pdf

Ceny za vedu a techniku 2016 – http://www.tyzdenvedy.sk/o-tyzdni-vedy-a-techniky/podujatia-organizatorov/cena-za-vedu-a-techniku.html?page_id=1585

Mária Čikešová
SRK

Noví profesori

Prezident SR vymenoval nových profesorov s účinnosťou od 9. novembra 2016:

doc. Ing. Ján DERCO, DrSc.
STU v Bratislave
chemické inžinierstvo

doc. JUDr. Svetlana FICOVÁ, CSc.
UK v Bratislave
občianske právo

doc. Mgr. Katarína FICHNOVÁ, PhD.
UKF v Nitre
masmediálne štúdia

doc. PhDr. Ivan GERÁT, PhD.
TU Trnava
dejiny a teória umenia

doc. RNDr. Miroslav GRAJCAR, DrSc.
UK v Bratislave
fyzika

doc. Mgr. Peter HALAMA, PhD.
PU Prešov
všeobecná a experimentálna psychológia

doc. Ing. Eva HANULÁKOVÁ, PhD.
EU v Bratislave
obchod a marketing

doc. MUDr. Jozef HAŠTO, PhD.
VŠZaSP sv Alžbety v Bratislave
sociálna práca

doc. MUDr. Bratislav KOLLÁR, PhD.
UK v Bratislave
neurológia

doc. MUDr. Martin PÉČ, PhD.
UKF v Nitre
biológia

doc. MUDr. Jana PLEVKOVÁ, PhD.
UK v Bratislave
normálna a patologická fyziológia

doc. PhDr. Hana PRAVDOVÁ, PhD.
UCM v Trnave
masmediálne štúdiá

doc. Ing. Monika RYCHTÁRIKOVÁ, PhD.
STU v Bratislave
pozemné stavby

doc. Ing. Tibor UHRÍN, ArtD.
VŠVU v Bratislave
dizajn

dr. hab. Pawel ŻUKOWSKI, prof. PL
ŽU v Žiline
elektrotechnológie a materiály

POKYNY PRE AUTOROV

ACADEMIA uvíta príspevky o ľubovoľnej oblasti vysokoškolského života, ktoré môžu zaujať značnú časť akademickej obce.

Vzhľadom na zvýšený záujem o časopis ACADEMIA zo strany študentov, ako aj širšej odbornej verejnosti, sme sa od roku 2013 rozhodli pre možnosť zverejňovať náš časopis aj v elektronickej (pdf) verzii na webových stránkach centra (www.cvtisr.sk), čím chceme zvýšiť jeho dostupnosť pre ďalších záujemcov. **Autor zaslaním príspevku udeľuje súhlas na zaradenie jeho príspevku do časopisu, vyhotovenie jeho rozmnožení a jeho verejné rozširovanie v papierovej aj elektronickej forme.**

Pri posielaní príspevkov prosíme dodržať nasledujúce pokyny:

- príspevky posielajte vo formáte .doc, .docx alebo .rtf bez zalamovania riadkov a strán. V prípade programu MS Word používajte implicitnú šablónu „normal“. Vybraný text môžete podľa potreby zvýrazniť (podčiarknuť, použiť kurzívu, tučné písmo). **Nepoužívajte** automatické formátovanie, špeciálne fonty, vlastné šablóny a pod.; grafickú úpravu jednotnú pre všetky príspevky urobí redakcia;
- tabuľky a schémy môžete zaradiť priamo do textu; grafy pošlite v samostatnom súbore vo formáte xls/.xlsx (do textu príspevku, na miesto, kde sa má vložiť graf, vložte odkaz);
- citované pramene treba uvádzať v zátvorke s uvedením priezviska autora/autorov a roku vydania knihy alebo článku;
- v odkazoch na literatúru uvádzajte pramene v abecednom poradí. Uveďte iba tie, na ktoré sa odvolávate v texte;
- k rukopisu pripojte abstrakt a kľúčové slová v slovenskom aj v anglickom jazyku;
- na konci príspevku uveďte svoje meno, adresu pracoviska a e-mailovú adresu;
- celkový rozsah príspevku by nemal prekročiť 20 000 znakov (s medzerami).

Príspevky posielajte na e-mailovú adresu: frantisek.blanar@cvtisr.sk.

Na otázky vám odpovieme a námety, pripomienky, návrhy a podobne prijímame na telefónnom čísle 02/692 95 426.